

European Network for
Rural Development

HR

REVIJA RURALNOG RAZVOJA
EU br. 27

UMREŽAVANJE

**SNAGA
MREŽA**

<https://enrd.ec.europa.eu>

Financira

Europska mreža za ruralni razvoj

Europska mreža za ruralni razvoj (EMRR) čvorište je koje spaja dionike ruralnog razvoja diljem Europske unije (EU). EMRR pridonosi učinkovitoj provedbi programa ruralnog razvoja (PRR) država članica stvaranjem i dijeljenjem znanja, kao i omogućavanjem razmjene informacija i suradnje diljem ruralne Europe.

Svaka je država članica uspostavila nacionalnu ruralnu mrežu (NRM) koja okuplja organizacije i uprave uključene u ruralni razvoj. EMRR podržava umrežavanje tih NRM-ova, nacionalnih uprava i europskih organizacija na razini EU.

Saznajte više na mrežnim stranicama EMRR-a (<https://enrd.ec.europa.eu>)

***Informacijski centar Europe Direct usluga je koja
Vam pomaže pronaći dogovore na pitanja o Europskoj uniji.***

**Besplatni broj telefona (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva
(iako neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Managing editor: Neda Skakelja, Voditeljica odjela, Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj EK-a.

Editor: Derek McGlynn, Kontaktna točka EMRR-a.

Kontaktna točka EMRR-a.

Rukopis je završen tijekom travnja 2019. Izvorna inačica teksta je na engleskom jeziku.

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na Internetu (<https://ec.europa.eu>).

Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2019.

© Europska unija, 2019. Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

Sadržaj ove publikacije nije nužno odraz mišljenja institucija Europske unije.

Ova publikacija služi isključivo za informiranje i nije pravno obvezujuća.

Tiskano na recikliranom papiru kojem je dodijeljen znak za okoliš EU za grafički papir (<http://ec.europa.eu/ecolabel/>)

Svoj besplatni primjerak publikacije u tiskanoj verziji možete naručiti na mrežnim stranicama internetske knjižare EU Publikacije: <https://publications.europa.eu/hr/publications>

Zahvaljujemo Mreži za ruralni razvoj Republike Hrvatske na prijevodu originalnog teksta s engleskog na hrvatski jezik.

Najveći doprinos dali su: Veneta Paneva; Elena di Federico; Michael Gregory; John Grieve; Kaley Hart; David Lamb; Andrew Moxey; Eamon McMullan; Peter Ramsden; Sari Rannanpää; Mark Redman; Paul Soto; Jean-Pierre Vercurysse; Sarah Watson; Hannes Wimmer.

Izgled: Alexandre Mitraros (Tipik)

Fotografija na naslovnici © Pexels / Andrey_Popov, Shutterstock

Uvod	2
1. Razvoj umrežavanja na području ruralnog razvoja	4
2. Ruralno umrežavanje na djelu	11
3. Umrežavanje kao instrument politike.....	18
4. Bolja učinkovitost	24
5. Bogata mreža ekosustava.....	31
6. Umrežavanje i novi ZPP	38

Uvod

Umrežavanje oživljava politiku ruralnog razvoja. Ova publikacija prati način na koji je umrežavanje postalo odrednica ruralnog razvoja u Europi. Umrežavanje nije samo postalo ravnopravni alat politike, već svi ruralni dionici danas međusobno komuniciraju u sve raznolikijem i umreženom ekosustavu. Buduća okolišna politika na razini EU i dalje će podržavati ZPP <Zajedničku poljoprivrednu politiku> u razdoblju nakon 2020. te se očekuje da će se u još većoj mjeri oslanjati na umrežavanje.

Umrežavanje je već dugo dio politike ruralnog razvoja. Prije nego što je Europska komisija 2008. stvorila Europsku mrežu za ruralni razvoj (EMRR), pristup LEADER započeo je taj put pokazujući da umrežavanje pomaže i produbljuje doseg politike ruralnog razvoja u ruralnim zajednicama.

U današnje su vrijeme mreže uspostavljene kako bi se riješio čitav niz pitanja politike ruralnog razvoja EU-a. Iako je pristup LEADER i dalje nadahnjujući laboratorij za umrežavanje u kojem ljudi procjenjuju snage i slabosti njihovog lokaliteta, nove se mreže i pristupi i dalje pojavljuju na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

Ovo izdanje Revije ruralnog razvoja EU govori o umrežavanju i kako se ono razvija kao alat politike ruralnog razvoja. Naglasak je na onome što smo naučili u proteklom desetljeću aktivnosti EMRR-a i uključivanju koncepta umrežavanja u razna područja politike.

Dodana vrijednost umrežavanja u svrhu provedbe politike ruralnog razvoja usmjerena je na izgradnju kapaciteta, bolju uključenost dionika i ostvarivanje rezultata programa ruralnog razvoja (PRR).

Jednostavnije rečeno, vrijednost umrežavanja je u sposobnosti uspostavljanja veza i ostvarivanja rezultata do kojih inače ne bi došlo. Stoga ovo izdanje Revije ruralnog razvoja EU naglašava kako umrežavanje funkcionira u praksi, ali i s teorijskog stajališta.

Uključene su uspješne inicijative umrežavanja te su navedeni profili različitih vrsta ruralnih mreža i aktivnosti umrežavanja. Publikacija stoga daje uvid u raznolikost mreža i različite ciljeve koji ih pokreću. u prvom se redu bavi razvojem ruralnog razvoja, ali promatra i rad mreža u drugim područjima politike.

Bez obzira na to kako su organizirane, sve mreže imaju barem jednu sličnost. u središtu mreža su ljudi. Kako bi ispričala priču o mrežama, Revija ruralnog razvoja EU je zamolila nekoliko pojedinaca uključenih u ruralni razvoj da ispričaju svoje viđenje umrežavanja.

Konferencija⁽¹⁾ koju EMRR organizira u travnju 2019. - networX - bit će najveće okupljanje umreženih pojedinaca organizirano tijekom trenutačnog programskog razdoblja. Usredotočit će se na to kako mreže inspiriraju ruralnu Europu i predstaviti će najnovija razmišljanja o umrežavanju. Ako želite naučiti više o umrežavanju u praksi, posjetite mrežne stranice EMRR-a za novosti s networX događanja.

(1) https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/networx-inspiring-rural-europe_en

STRUKTURA PUBLIKACIJE

1. Razvoj umrežavanja na području ruralnog razvoja

Počeci umrežavanja u europskoj politici ruralnog razvoja prate se od Europskog opservatorija LEADER do današnjeg EMRR-a. Članak također sagledava kako je umrežavanje s vremenom postalo svrsishodnije.

2. Ruralno umrežavanje na djelu

Umrežavanje okuplja ljude i donosi promjene. Istaknuti su dobri primjeri umrežavanja, zajedno s razmišljanjima pojedinaca koji su dio umrežavanja od Europskog opservatorija LEADER nadalje.

3. Umrežavanje kao instrument politike

Umrežavanje podupire bolje ostvarivanje PRR-a i provedbu putem izgradnje kapaciteta i poboljšanja uključenosti dionika. Ono je važno i za povratne informacije koje mogu pomoći u oblikovanju buduće politike koja se temelji na stvarnim izazovima ruralnog razvoja.

4. Veća uspješnost

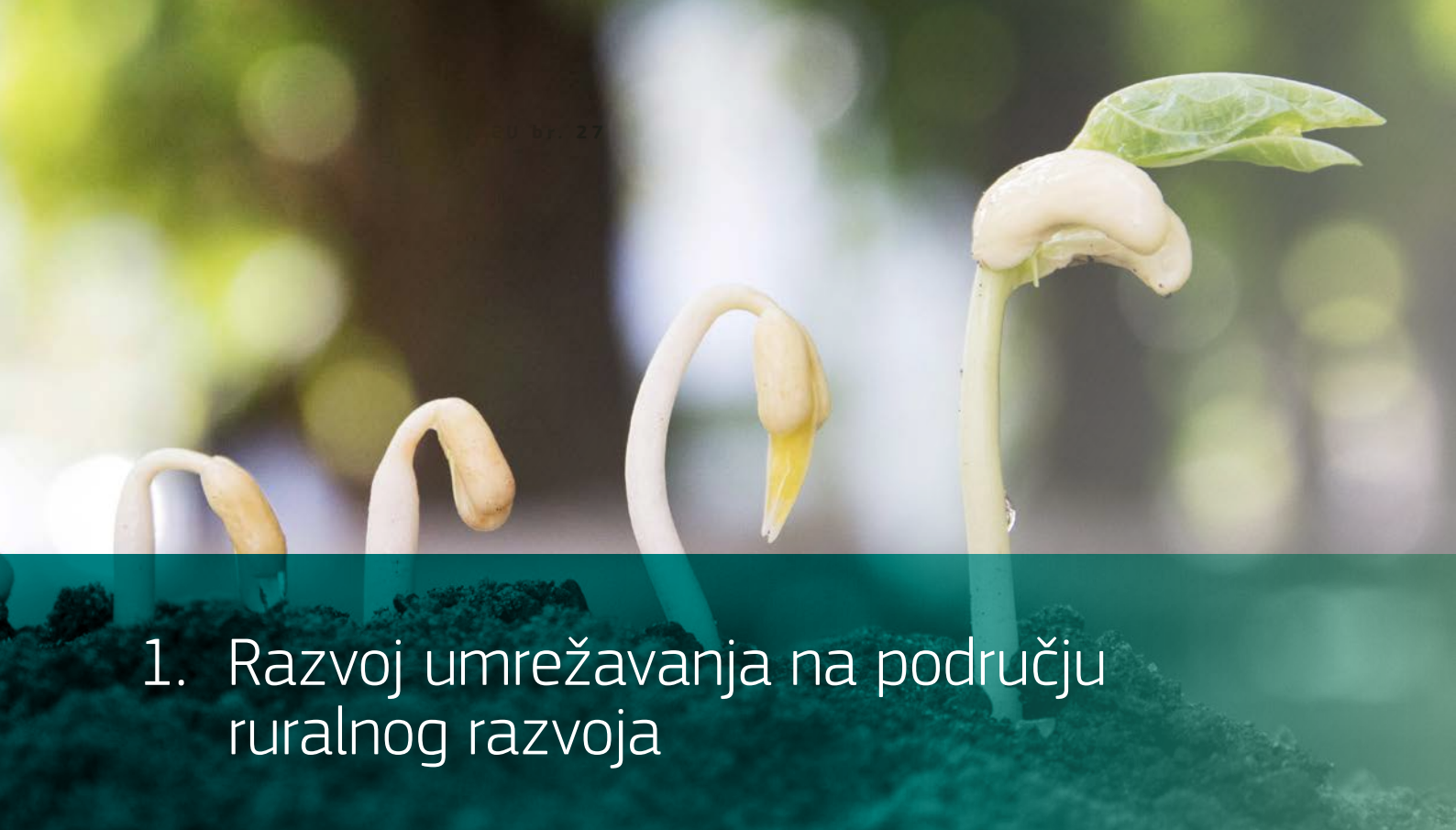
Umrežavanje pomaže upravljačkim tijelima pri ocjenjivanju PRR-ova. Članak razmatra kako Podrška za evaluaciju podupire praksu procjene u okviru EPFRR-a. Također sagledava kako samoprocjena pomaže mrežama da učinkovitije rade na ostvarivanju svojih ciljeva.

5. Bogata mreža ekosustava

Sve mreže funkcioniraju u sklopu šireg ekosustava. Članak razmatra politike i mreže dionika koje su važne za ruralni razvoj. Također razmatra interakciju takvih mreža s njihovim ciljnim zajednicama. Mreže prirodno međusobno surađuju kako bi pronašle rješenja za zajedničke izazove.

6. Umrežavanje i novi ZPP

Zakonodavni prijedlozi za Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) nakon 2020. povezuju strateško planiranje u sklopu prvog i drugog stupa te stvaranje jedne EU mreže u okviru ZPP-a. Što će to značiti za umrežavanje i ruralni razvoj? Članak razmatra moguće buduće trendove za umrežavanje u sklopu ZPP-a

1. Razvoj umrežavanja na području ruralnog razvoja

© Freepik

Ovaj članak opisuje odnos između umrežavanja i ruralnog razvoja, praćenja porijekla i razvoja umrežavanja u politici ruralnog razvoja Europske unije.

RURALNO UMREŽAVANJE I DRUŠTVENI KAPITAL

KRATKA POVIJEST MREŽA RURALNOG RAZVOJA KOJE FINANCIRA EU

DANAŠNJI IZGLED MREŽA RURALNOG RAZVOJA

RURALNO UMREŽAVANJE I DRUŠTVENI KAPITAL

Politika ruralnog razvoja se u zapadnim gospodarstvima s vremenom razvijala. Tijekom većine dvadesetog stoljeća, naglasak politike bio je na vanjskim intervencijama: razvoj je bio nešto što se događalo ruralnim područjima i uglavnom se sastojao od javne potpore za određene proizvodne/ekstraktivne sektore i/ili velike infrastrukturne projekte. Od 1980-ih nadalje, naglasak se počeo stavljati na poticanje unutarnjih radnji: razvoj je bio nešto što se događalo u ruralnim područjima i uglavnom se vodio prilikama koje je nametalo tržište, usmjeren radije na teritorijalne, a ne sektorske ciljeve te interveniranjem uz sektorsku poljoprivrednu politiku.

Međutim, pokušavajući pomiriti te binarne razlike između vanjskih i unutarnjih pristupa, pojavila se spoznaja da se razvoj zapravo događa putem ljudi koji dijele ili razmjenjuju ideje, informacije i resurse. Ovo se može odvijati na razne načine i diljem različitih zemljopisnih razmjera, ali odražava ulogu mreža i umrežavanja u ruralnom razvoju.

Mreže čine ljudi ili skupine koji su povezani i na neki način zajedno surađuju. Nažalost, formalna terminologija može biti dvosmislena jer koristi relevantne akademske teorije s fleksibilnim definicijama koje su napisane tako da pokrivaju velik broj situacija. Ipak, ono što sve mreže imaju zajedničko je olakšavanje komunikacije među članovima kao sredstvo podizanja (uzajamne) svijesti, izgradnje odnosa i pronalaženja mogućnosti za postizanje željenih ishoda.

© Leah Kelley, Pexels

Povezivanje ljudi (licem u lice ili putem tehnologije) stvara prilike za raspravu i otkrivanje sposobnosti, izazova i težnji, što može dovesti do učinkovitijeg razvoja i inovacija. Primjerice, omogućavanjem članovima da dobiju savjete i informacije; dijeljenjem znanja i iskustava; razvijanjem kreativnih načina za rješavanje problema i potreba; istraživanjem ambicija za korjenite promjene; i pronalaženjem izvora financiranja.

Kako ovo izdanje Revije ruralnog razvoja EU-a pokazuje, mreže se

mogu pojaviti u raznim oblicima i međusobno se jako razlikovati. Primjerice, mreže mogu uključivati tek nekoliko pojedinaca ili stotine, mogu biti organizirane na jednom mjestu ili više kontinenta te se mogu usredotočiti na jedan sektor ili obuhvatiti više njih.

Osim toga, mreže se mogu razlikovati i po tome kako su strukturirane ili kako se njima upravlja, kako se financiraju i rade. Primjerice, one mogu: imati jedno čvorište ili biti raspršene; mogu se financirati od strane vlade

ŠTO JE MREŽA?

Mreža je društvena struktura koja se sastoji od sudionika (ljudi, poduzeća, organizacija) i odnosa ili veza među njima. Akademski radovi bave se socijalnim mrežama već duže od stoljeća, i to radovi iz nekoliko područja, uključujući sociologiju, psihologiju, antropologiju, informacijske znanosti, matematiku, političke znanosti i ekonomiju. Veličina, oblik i funkcije mreže se razlikuju te je često teško utvrditi granice jer su društvene interakcije vrlo raširene. Učinkovitost mreže u pogledu potpore širenju informacija i resursa ovisi o broju i kvaliteti veza među sudionicima. Dok bliske veze između sudionika mogu odražavati preklapljenе odnose i korisne razine, na primjer, povjerenja i uzajamnosti, pristup novim idejama i informacijama češći je kod rjeđih interakcija s manje poznatim članovima mreže - nešto što je Granovetter opisao kao „snagu slabih veza”.⁽¹⁾

(1) Granovetter, M. (1973). „Snaga slabih veza”. Časopis American Journal of Sociology. V78/6, 1360-1380.

ili članarinama; te raditi kao pasivni pružatelji informacija ili podržavati aktivnije veze među članovima.

Mreže za ruralni razvoj stoga mogu obuhvatiti razne zemljopisne razmjere i povezati različite članove, uključujući, primjerice, poljoprivrednike i poljoprivredne radnike, ostala ruralna poduzeća i radnike, ostale stanovnike ruralnih područja, dobavljače na početku lanca opskrbe, poduzeća za obradu na kraju lanca opskrbe, savjetnike, znanstvenike, osoblje iz NVO-a i javne dužnosnike na lokalnoj, regionalnoj ili europskoj razini.

Poticanjem zajedničkog razumijevanja, povjerenja i suradnje mreže pomažu poboljšati razinu društvenog kapitala među članovima. To može imati dva oblika, povezivanje i premošćivanje. Povezivanje društvenog kapitala odnosi se na udruženja unutar

skupine ljudi (često lokalno), a premošćivanje kapitala odnosi se na povezanost s drugim skupinama (često ne-lokalnim).

Nedostatak dovoljne razine povezanosti ograničava sposobnosti lokalnog razvoja. Primjerice, stanovnici i poduzeća možda ne dijele zajednički identitet ili ambiciju i/ili razina povjerenja je niska. Jačanje lokalnih veza u cilju poboljšanja povezanosti može prevladati taj problem kako bi se podigla svijest o zajedničkim izazovima i prilikama te potaknula zajednička djelovanja za razvoj.

Oslanjanje isključivo na povezivanje kapitala može dovesti do izoliranosti i propuštanja prilika. Veze unutar mreže koje se šire (premošćuju) izvan lokalnih skupina u cilju dosezanja dalekih i različitih skupina mogu biti važan izvor novih informacija, ideja i sposobnosti.

Vanjski pokretači (koji olakšavaju povezivanje) mogu odigrati ključnu ulogu u stvaranju premošćujućeg kapitala, ali im lokalne skupine moraju vjerovati i smatrati ih legitimnima u smislu posjedovanja, odgovarajućih vještina, iskustava, veza i motivacije.

Prikladna ravnoteža između povezivanja društvenog kapitala i premošćujućeg kapitala, ili jakih i slabih veza, ovisit će o kontekstu i vremenu, ali mreže koje sadrže obje vrste uglavnom su učinkovitije od onih u kojima prevladava jedna vrsta.

Izazov politike leži u najboljem načinu na koji se veze unutar mreže mogu potaknuti; ali ironično, snažne veze koje su potrebne za pristup ruralnom razvoju odozdo prema gore u početku, prije nego su formirane, mogu zahtijevati intervenciju odozgo prema dolje.

KRATKA POVIJEST MREŽA RURALNOG RAZVOJA KOJE FINANCIRA EU

Mreže mogu spontano nastati bez intervencije politike, a to se često i događa. Stoga je, na primjer, za poljoprivredu dugo bila karakteristična tehnička mreža između poljoprivrednika, savjetnika i istraživača koji su nalazili načine da poboljšaju produktivnost poljoprivrednog gospodarstva, kao i mreže politike između predstavničkih tijela poljoprivrednika koji su htjeli razmijeniti mišljenja s i utjecati na donositelje odluka. Isto tako, neke ruralne zajednice imaju jake veze među članovima te su uspješno ostvarile slabije veze s drugim zajednicama i organizacijama.

Međutim, spontane mreže nužno ne postižu ili održavaju zdravu ravnotežu između jakih i slabih veza: mogu propustiti skupine koje mogu pridonijeti i, povrh svega, one nužno

ne obuhvaćaju sve skupine koje bi mogle imati koristi od članstva. Stoga postoji prostor za intervencije politike kako bi se dodala vrijednost putem poboljšanja učinkovitosti mreža u okviru učinkovitosti (djelotvornosti) i uključivosti (pravednosti).

Iako su neke države članice i regije već uvele političku podršku za umrežavanje, financiranje mreža za ruralni razvoj prvo je provedeno na razini EU od 1991. do 1993. u okviru Inicijative Zajednice koja je pokrenula pristup LEADER (izraz LEADER, što znači „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“, tj. „veza među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva“). Inicijative Zajednice omogućile su da Europska komisija pruži posebne, samostalne intervencije kao pomoć određenim područjima ili sektorima.

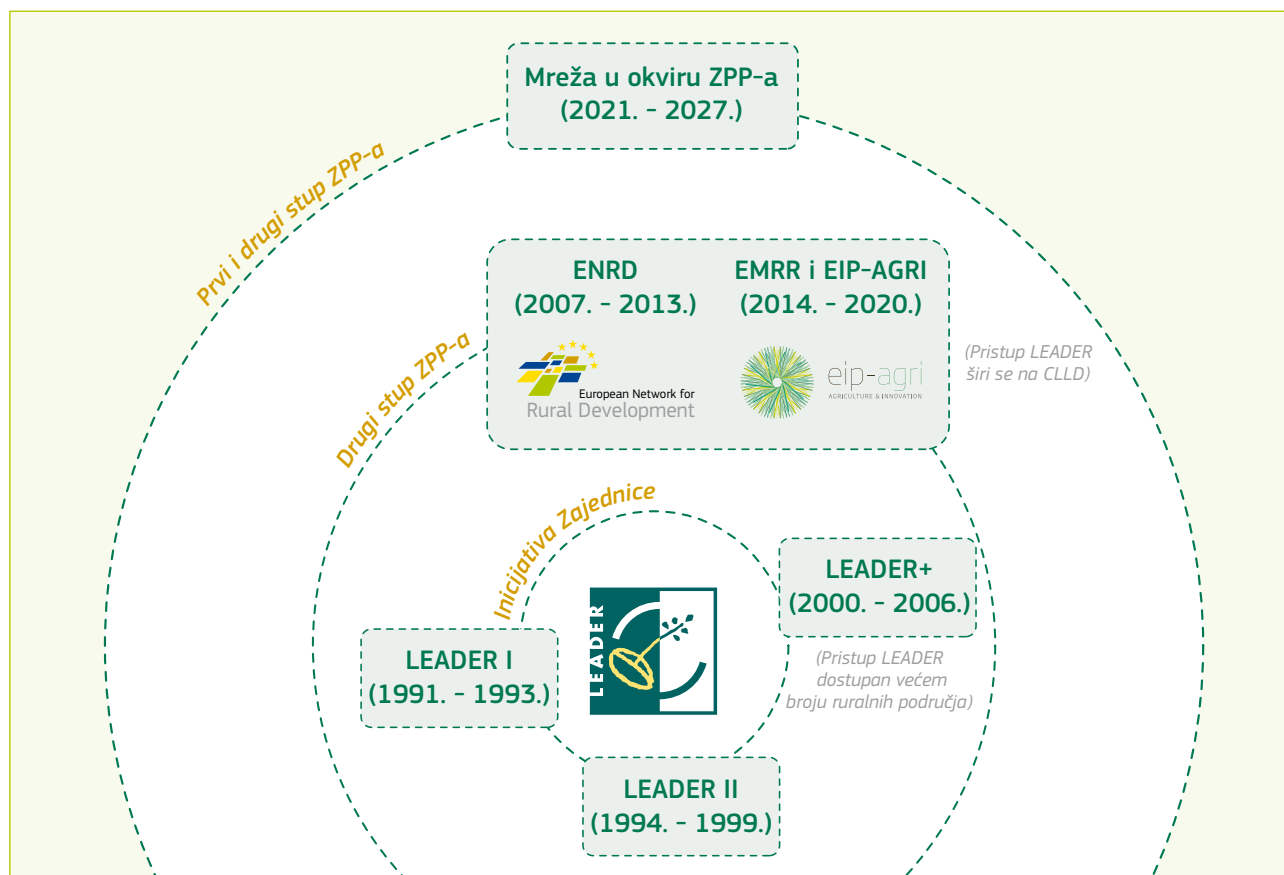
LEADER I (kako je kasnije postao poznat) bio je eksperiment politike koji je ispitivao novi pristup usmjeren na nekoliko ruralnih područja u nepovoljnom položaju⁽²⁾ s ciljem da se iskoriste lokalne inicijative i vještine; promiče stjecanje znanja o lokalnom integriranom razvoju; i da se to znanje širi na druga ruralna područja. U sklopu ovoga postojali su izričiti zahtjevi za podršku umrežavanju među ljudima, organizacijama i institucijama na različitim razinama, zajedno sa suradnjom među skupinama kako bi se (npr.) podijelila iskustva i postigla kritična masa.

Pozitivne ocjene pristupa LEADER I dovele su do naknadnog većeg financiranja i geografskog širenja na više ruralnih područja (koja su i dalje bila u nepovoljnom položaju) u sklopu pristupa LEADER II (1994.-1999.).

(2) Paralelne su inicijative uvedene za ribolovna područja u nepovoljnom položaju (PESCA) i urbana područja (URBAN).

Slika 1.: Razvoj ruralnog umrežavanja na razini EU

Kasnije je to dovelo do pristupa LEADER+ (2000. - 2006.) koji je potencijalno bio dostupan svim ruralnim područjima u pokušaju da se proširi i produbi pokrivenost. Iako je početni naglasak bio na lokalnom umrežavanju kako bi se ojačale veze među zajednicama, postepeno priznavanje važnosti suradnje među LEADER grupama dovelo je dodatnog financiranja koje je osigurano upravo za ovu svrhu, uključujući i izvan nacionalnih granica. Nadalje, strukture umrežavanja odozgo prema dolje namijenjene olakšavanju stvaranja premošćujućeg kapitala stvorene su na razini EU, kao Odjel za koordinaciju i kasnije Europskog opservatorija LEADER s ciljem organiziranja prijenosa informacije i tehničke podrške suradnji među lokalnim akcijskim grupama (LAG).

Uspjeh i razvitak pristupa LEADER doveo je Europsku komisiju do toga da ga uvrsti u horizontalnu prioritetnu

shemu drugog stupa ZPP-a (Zajedničke poljoprivredne politike) od 2007. do 2013. (iako su neke nove države članice (DČ) već krenule u tome smjeru 2004.), što je znatno povećalo profil i financiranje za LEADER. Istovremeno, umrežavanje je uključeno i kroz stvaranje nacionalnih ruralnih mreža (NRM) i popratnih tajništva - jedinica za potporu mreži (NSU) na nacionalnoj (regionalnoj) razini i na EMRR (Europska mreža za ruralni razvoj) na razini EU kako bi se olakšale aktivnosti umrežavanja ne samo za pristup

LEADER, već i za programe ruralnog razvoja (PRR).

Nakon toga, ovaj se pristup uključivanja nastavio u razdoblju 2014.-2020., ali se i proširio putem mnogih važnih promjena. Prvo, pristup LEADER proširen je na obalna i urbana područja te je postao CLLD <lokalni razvoj pod vodstvom zajednice> s pristupom nekoliko EU izvora financiranja, za razliku od dotadašnjih strožih zahtjeva prihvatljivosti. Drugo, odredbe za uključivanje partnera u svim fazama stvaranja i provedbe ruralne politike

IZGLED MREŽA U DRŽAVAMA ČLANICAMA: 2014. - 2020.

32 nacionalne ruralne mreže (i NSU-a)

42 regionalne jedinice za potporu mreži (NSU)

Izvor: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/w24_regional-rdp-delivery-introduction_enrd-cp.pdf

ojačane su uvođenjem novog Europskog kodeksa ponašanja za partnerstvo koji se primjenjuje na programe europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF)⁽³⁾, što predstavlja svjesni pokušaj uspostavljanja mreže veza među različitim grupama.

Treće, osim EMRR-a, mreža EIP-AGRI (Europsko inovacijsko partnerstvo za poljoprivrednu produktivnost i održivost) uspostavljena je na razini EU kao bi pružila podršku umrežavanju između poljoprivrednika, istraživača, savjetnika i svih uključenih u proces razmjene znanja. Četvrto, novi sustavi upravljanja i jedinstveni Strateški okvir uvedeni su kako bi se uskladili ciljevi i aktivnosti EMRR-a i EIP-AGRI-ja.

Pomak sa samostalnih aktivnosti na uključivanje umrežavanja u PRR označava zajednički pokušaj da se iskoristi moć mreža za poboljšanje kvalitete provedbe politike, ali i oblikovanje politike u odnosu na uravnotežen teritorijalni razvoj, održivo upravljanje prirodnim resursima i konkurentnu poljoprivredu, kako je navedeno u drugom stupu ZPP-a. Ne čudi da su širenje doseg a i izdaci za potporu umrežavanju popraćeni povećanim formalnim upravljanjem

© Kontaktna točka EMRR-a

za javnu odgovornost - na primjer, stvaranjem različitih odbora za upravljanje i praćenje na nacionalnoj ili regionalnoj razini i novim tematskim mrežama. Iako se možda formalno na njih tako ne gleda, ti odbori i skupine uključuju veze među sudionicima i dio su proširenog ekosustava mreže ruralnog razvoja.

Gledajući u budućnost, zakonodavni prijedlozi za ZPP u razdoblju 2021. - 2027. predviđaju da će DČ uspostaviti strateške planove u okviru ZPP-a, kao jedinstveni okvir koji pokriva oba stupa,

a predviđena je i usporedna promjena s predloženim uvođenjem novih mreža u okviru ZPP-a na razini EU i na nacionalnoj razini, također uključujući oba stupa. Iako su zakonodavci još uvijek raspravljaju o preciznim detaljima, a rekonfiguracija odgovornosti tek treba uslijediti, zamjetno je daljnje i izvanredno proširenje nadležnosti od izvornog eksperimentalnog ispitivanja podrške mreži u okviru pristupa LEADER I. Više o budućnosti umrežavanja vidjeti u članku 6.

DANAŠNJI IZGLED UMREŽAVANJA RURALNOG RAZVOJA

Od 2015., EMRR i EIP-AGRI bili su koordinirani u okviru Skupštine ruralnih mreža, glavnog tijela za dvije ruralne mreže na razini EU. Ona obuhvaća niz predstavnika dionika iz svake DČ i europskih NVO-a te nastoji pružiti strateški okvir za rad objiju mreža te voditi i nadzirati njihove aktivnosti.

Stalne podskupine Skupštine osnovane su kako bi nadgledale aktivnosti povezane s, primjerice,

Inovacijama i CLLD/LEADER-om, također uz mogućnost dodatnih ad hoc podskupina.

Što se tiče aktivnosti mreža, EIP-AGRI nastoji promicati poljoprivredne inovacije okupljanjem različitih skupina na razini EU i PRR-a u okviru mreže koja bi se sastojala od, primjerice, poljoprivrednika, savjetnika, istraživača, poduzeća i NVO-a. Aktivnosti podupire EIP-AGRI Uslužni

centar (Service Point) na razini EU, zajedno s podrškom na nacionalnoj i regionalnoj razini putem NSU-a i/ili drugih subjekata koji djeluju u smislu „usluga koje potiču inovacije“ (npr. poljoprivredne komore, regionalne agencije za inovacije, savjetodavne usluge itd.).

Fokus potpore na terenu su operativne skupine EIP-a, koje se temelje na projektima i usredotočuju se na

(3) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 240/2014 od 7. siječnja 2014.

specifične praktične probleme ili inovacijske mogućnosti. Operativne skupine uključuju dionike koji su odabrani da postignu rezultate projekta, podijele iskustva, prenesu znanja i rezultate interaktivno koristeći različita znanja - primjerice praktična, znanstvena, tehnička i organizacijska.

EMRR služi kao čvorište za dijeljenje informacija o praktičnoj primjeni politike ruralnog razvoja, programa, projekata i ostalih inicijativa te kako se iste mogu unaprijediti da postignu više. EMRR također radi na osiguravanju umrežavanja između NRM-ova i ostalih dionika, bilo da su to LAG-ovi, predstavnička tijela poljoprivrednika ili individualna poduzeća.

Kontaktna točka EMRR-a jedna je od dvije jedinice za podršku koje pomažu radu EMRR-a, dok je druga Europska podrška za evaluaciju ruralnog razvoja. Podrška za evaluaciju nastoji poboljšati evaluacije politike ruralnog razvoja i podrške dionicima u pridržavanju CMES-a (Zajednički sustav za praćenje i evaluaciju). Za više informacija o tome kako Podrška za evaluaciju prenosi informacije za evaluaciju i izgrađuje kapacitete za provođenje evaluacija među dionicima, vidjeti članak o „Boljoj učinkovitosti“ (stranica 24).

Usluge koje nudi Kontaktna točka EMRR-a i EIP-AGRI Uslužni Centar uključuju: službu za pomoć, Fokusne grupe; tematske radne skupine koje se bave određenim izazovima; organizacija radionica/seminara i osposobljavanja; širenje smjernica i/ili primjera najbolje prakse; tehničku podršku i umrežavanje LAG-ova i OS-ova; pružanje informacija putem biltena, publikacija, mrežnih stranica i društvenih medija.

Obveza da se dionike više uključi u osmišljavanje, provedbu, praćenje i evaluaciju poljoprivrednih

inovacija i politike ruralnog razvoja je priznavanje legitimnih interesa niza skupina u ishodima politike, ali i njihovog potencijalnog doprinosa poboljšanju političkih procesa. To se odnosi na razinu pojedinačnih inovacijskih ili razvojnih projekata, na razini lokalnih/regionalnih planova te na razini nacionalnih/EU programa i strategija.

Dionici su podijeljeni u tri široke kategorije: pojedinci i poduzeća; predstavnici interesnih skupina (npr. poljoprivredni sindikati, NVO-i, sveučilišta); te javni dužnosnici odgovorni za osmišljavanje i provedbu ruralnih politika i programa. Na nacionalnoj razini, NRM-ovi i druge mreže EIP-a zaduženi su za okupljanje organizacija koje pomažu takvim mrežama politika da se uspostave i funkcioniraju te da dopru do šire javnosti kako bi prenijeli razloge i koristi politika poljoprivrednog i ruralnog razvoja. To odražava ambicije strategije Europa 2020. u pogledu povećanja sudjelovanja u procesima politike, poboljšanja kvalitete politike i povećanja javne svijesti.

Mreže za ruralni razvoj često se gledaju pozitivno, ali podliježu kritikama

u pogledu mjerenja uspjeha - na primjer, usredotočenost na brojanje aktivnosti ili izvješća o događanjima, a ne na ishode, favoriziranje opskrbe na strani ponude, a ne na zahtjev korisnika i uočenu relevantnost, te ignoriranje preklapanja/suvišnosti sa širim ekosustavom mreže.⁽⁴⁾

Međutim, takva kritika do određene mjere odražava teškoće koje su svojstvene pokušajima mjerenja društvenog kapitala i učinaka mreže koji su po svojoj prirodi često neopipljivi, raspršeni i sporo se nakupljaju. S obzirom na navedeno, bolji uvid može se dobiti usredotočenošću na procese unutar mreže kako bi se istražila kvaliteta i konfiguracija veza unutar mreže. Samoprocjena u ovakvim slučajevima može odigrati važnu ulogu (detaljnije o tome u članku 4.).

Dakle, očito je da se organizacijska rješenja za umrežavanje odozgo prema dolje i umrežavanje odozdo prema gore značajno razlikuju, kao i priroda samih mreža u smislu, primjerice, njihove otvorenosti, raznolikosti, fleksibilnosti, dinamičnosti, razine resursa i odgovora na zahtjeve korisnika. EMRR ima mnoštvo

© Kontaktna točka EMRR-a

(4) Na primjer, mreže poput mreža PREPARE (Partnerstvo za ruralnu Europu), PURPLE (Platforma za periurbane regije Europe) i ELARD (Europska udruga LEADER za ruralni razvoj) nastale su uz mreže za ruralni razvoj koje financira EU kao poveznica različitih skupina, uključujući LAG-ove, NSU-ove i Europsku komisiju.

© Kontaktna točka EMRR-a

materijala u pogledu studija slučaja o umrežavanju i nudi detaljne savjete za uspostavu i upravljanje ruralnim mrežama.

Binarne razlike između unutarnjih i vanjskih pristupa prikrivaju neuređenu stvarnost potreba i iskustava ruralnog razvoja. Kontekst je važan, a ruralna se područja značajno razlikuju ovisno o, primjerice, njihovom položaju u odnosu na urbana područja i tržišta, biofizičkim karakteristikama, povijesti i iznosu društvenog kapitala. Stoga različita područja trebaju različite razine i kombinacije političke podrške, a mreže igraju ključnu

ulogu u omogućavanju razmjene informacija, ideja i resursa potrebnih za pronalaženje rješenja.

Iako se mreže mogu pojaviti spontano, potencijal za intervenciju politika u cilju dodavanja vrijednosti jačanjem i proširenjem mreža za ruralni razvoj prvo je prepoznat na razini EU putem pristupa LEADER. Umrežavanje je zatim uključivano i proširivano te je povećano financiranje, a predložene buduće promjene proširuju financiranje mreža na način da obuhvate oba stupa ZPP-a. Ovaj je razvoj pokazao da se fokus podrške proširuje na više različitih skupina,

kao i na formalizirane strukture odozgo prema dolje te da obuhvaća šire suradnje i aktivnosti interakcije uz umrežavanje zajednica.

Ovo proširenje nije prošlo bez izazova, ali je načelo da se do razvoja dolazi kroz ljude široko prihvaćeno. Europska komisija pokazala je svoju predanost podršci za umrežavanje, inovacije i sudjelovanje, prepoznajući njihovu ključnu ulogu u uspješnoj provedbi politike ruralnog razvoja.

2. Ruralno umrežavanje na djelu

© Patrick Perkins, Unsplash

Mreže kojima se dobro upravlja pokretači su promjena. One potiču zajednice i pomažu ruralnim sudionicima da poboljšaju svoje poslovanje, okoliš ili lokalne usluge. Mreže mreža također produbljuju bazu znanja i pomažu u razmjeni dobrih ideja. Rad mreža i neki pojedinci koji ih podržavaju predstavljeni su u ovome članku.

KAKO MREŽE UZROKUJU PROMJENU

PERSPEKTIVA ČLANA MREŽE

KAKO MREŽE UZROKUJU PROMJENU

Dok su formalne mrežne strukture EMRR-a i nacionalne ruralne mreže (NRM) više od deset godina bile dio programa ruralnog razvoja (PRR), umrežavanje i mreže već su odavno sastavni dio ruralnog razvoja.

Kao što je objašnjeno u članku „Razvoj umrežavanja na području ruralnog razvoja“ (stranica 4), osnova za umrežavanje na području ruralnog razvoja na europskoj razini uspostavljena je u okviru pristupa LEADER, gdje suradnja, umrežavanje i partnerstvo čine tri od sedam osnovnih načela pristupa LEADER.

Primjena ovih načela na rad lokalne akcijske skupine (LAG) proširuje se na praktičnu razmjenu informacija i iskustava koja mogu dovesti do poboljšanog funkcioniranja LAG-a i boljeg strateškog ostvarivanja izgradnjom vještina, razumijevanja i sposobnosti.

Izgled mreža ruralnog razvoja značajno se razvio u posljednja dva desetljeća. LAG-ovi postoje kako bi se razvile i ostvarile Strategije regionalnog razvoja. LAG-ovi su zastupnička partnerstva koja uključuju velik broj

dionika i od njih se traži da surađuju s drugim agencijama. Uspostava i omogućavanje formalnih okvira za umrežavanje, EMRR, EIP-AGRI mreža i NRM-ovi te aktivnosti suradnje također su proširili ovu priliku na mnogo veći krug sudionika, od onih u upravljačkim tijelima, do poljoprivrednika, savjetnika, istraživača, dionika inovacija u ruralnim područjima i drugih potencijalnih korisnika ruralni razvoj.

Članovi mreža za ruralni razvoj nastoje se ispreplesti s drugima jer se njihove potrebe s vremenom mijenjaju. Primjerice, LAG Felso-Homokhatsag, koji je bio domaćin mrežnog događanja LINC <Mreža zajednica inspirirana pristupom LEADER> u 2016. (za više informacija o LINC-u pogledajte dolje navedenu studiju slučaja), aktivno je pokrenuo druge mreže u Mađarskoj koje pokrivaju različite aspekte pristupa LEADER, kao

© LINC Finland 2018

LINC

Mreža zajednica inspirirana pristupom LEADER (LINC) godišnja je europska konferencija koja promiče inovativnu razmjenu iskustava i umrežavanje ruralnih regija u Europi. Događanje je inicijativa LAG-ova i Nacionalnih jedinica mreže za ruralni razvoj u Austriji, Njemačkoj, Estoniji i Finskoj.

LINC se razvio i narastao od početnih razgovora između navedenih predstavnika jedinica za potporu mreži (NSU) o inicijativi koja je nastala u Austriji i koja je sada postala uspješno međunarodno događanje. Deseto izdanje održat će se u Pärnuu, u Estoniji u rujnu 2019. godine. LINC je već postojao zajedno s formalnim strukturama NRM-a/EMRR-a tijekom dva različita programska razdoblja i svake godine proširuje svoj doseg.

Najizrazitije obilježje LINC-a je prilika koju pruža onima koji su uključeni u pristup LEADER i ruralni razvoj, a to je okupljanje izvan formalnih struktura. Na taj način djeluje i kao sredstvo za potporu poboljšanoj kulturnoj razmjeni i razumijevanju te poboljšanju kohezije između različitih država članica (DČ). LINC nudi jedinstvenu priliku za umrežavanje širokom krugu sudionika i pomaže identificirati potencijalne mogućnosti suradnje i partnerstva. Podupire izgradnju kapaciteta LAG-ova i drugih sudionika u ruralnom razvoju kroz opsežan doseg i raspon sudionika.

<http://www.info-linc.eu/>

PUT INOVACIJA

U nekim su slučajevima mreže čak ponudile alternativni način rješavanja ciljeva politike koji nisu obuhvaćeni drugim dijelovima PRR-a, čime se izravno dodaje vrijednost rezultatima programa. Valonska mreža za ruralni razvoj, na primjer, uključuje „širenje inovacija“ kao ključnu komponentu svoje misije, te je u okviru ove teme uspjela razviti program „Put inovacija“ kao dio svog šireg rada. Ovaj program nadilazi vrste razmjene informacija i izgradnje kapaciteta tipične za većinu NRM inicijativa, okupljajući mnogo širu mrežu različitih dionika uključenih ili zainteresiranih za budućnost inovacija u poljoprivredi. Program koji podržava znanstveni odbor sastojao se od niza događanja na poljoprivrednim gospodarstvima koja su okupila lokalne poljoprivrednike

i znanstvenike, stručnjake i potrošače kako bi istražili potencijalne inovacije na gospodarstvima. Svaki posjet bio je prilagođen interesima lokalnih dionika koji su sudjelovali.

Put inovacija, koji je pokrenut 2017. godine, trajao je 18 mjeseci i sastojao se od šest događanja na poljoprivrednim gospodarstvima te završnog seminara koji je predstavio znanje stečeno na tom putu. Program je omogućio bolje razumijevanje inovacijskog potencijala poljoprivrednika i otvorio vrata suradnji s tvrtkama koje mogu pomoći u poboljšanju njihove poljoprivredne prakse. Projekt je poboljšao integraciju i razumijevanje između poljoprivrednika i šire ruralne zajednice.

www.reseau-pwdr.be/news/route-de-linnovation

što je forum za rukovoditelje LAG-a za obrazovanje i suradnju sudionika na istim razinama (NATURAMA Alliance) i Savez LEADER udruga Mađarska, koji olakšava suradnju među predstavnicima LAG-ova, koordinirajući prijenos znanja, profesionalno istraživanje i savjetovanje, sudjelovanje u radnim skupinama i poboljšanu komunikaciju PRR-a.

Mnogi umrežavanje smatraju praktičnim načinom kako bi se stvari riješile, a drugi

ga vide kao priliku za učenje. Međutim, umrežavanje također igra ključnu ulogu u povezivanju pojedinaca s nečim većim, gdje mogu vidjeti i slaviti širi utjecaj onoga što rade.

Kao što se raspon mjera koje je svaka država članica usvojila u sastavljanju Programa ruralnog razvoja može značajno razlikovati, tako se i organizacija, zemljopisni razmjeri i uloga NRM-ovog upravljanja, operativnih struktura i planova

nacionalnih mreža za ruralni razvoj mogu značajno razlikovati od jedne do druge države članice. Neke mreže i dalje usmjeravaju podršku na pristup LEADER, dok su se druge proširile na druge aspekte provedbe PRR-a i inovacije u poljoprivredi. Neke od njih djeluju na nacionalnoj razini, dok su druge regionalne.

Tijekom vremena fokus i vrijednost umrežavanja preusmjerili su se i promijenili, ali cjelokupni okvir ruralnih mreža EU i NRM-a i dalje nudi sredstva za različite dionike koja im omogućavaju da uče jedni od drugih, razvijajući bolje razumijevanje opsega ciljeva politike ruralnog razvoja EU i načina na koji se mogu koristiti za prilagodbu aktivnosti za zadovoljavanje specifičnih lokalnih razvojnih potreba.

Umrežavanje također pruža mogućnost europskim institucijama

da uče iz temelja provedbe ili drugih pitanja koja bi se trebala riješiti kako bi poboljšali provedbu politika. Na taj se način ruralno umrežavanje razvilo i proširilo te postalo ključan alat za postizanje ciljeva i dodavanje stvarne vrijednosti uspjehu PRR-ova.

Primjeri studije slučaja u ovom članku pokazuju širinu i opseg umrežavanja na djelu - bilo unutar „formalnog“ prostora politike ruralnog razvoja ili izvan njega, kao što je LINC. Takve veze pružaju sredstva za ostvarivanje praktičnih aktivnosti za potporu

nacionalnim ili regionalnim ciljevima PRR-a; s projektima i inicijativama koje se razvijaju između NRM-ova ili podržavanjem različitih programa razmjene informacija i suradnje između širokog raspona ruralnih sudionika, uključujući LAG-ove i Upravljačka tijela, kao i lokalnih vlasti i sektorskih organizacija (npr. turizam, poljoprivreda ili šumarstvo).

MOAM (POKRET EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE MALTA)

U nekim slučajevima, fondovi pristupa LEADER podržavaju aktivnosti vanjskih tematskih mreža koje doprinose ciljevima Lokalnih razvojnih strategija (LRS); MOAM (Pokret ekološke poljoprivrede Malta) je primjer dobrovoljnog umrežavanja kako bi se razvile i podržale promjene u javnoj politici i stavovima potrošača. Pokret je dobio sredstva pristupa LEADER za razvoj i pružanje osposobljavanja poljoprivrednicima za ekološku poljoprivredu. MOAM djeluje od 1999. godine i postoji kako bi stvorio poticajno okruženje za potporu rasta ekološke poljoprivrede na Malti. To čini lobiranjem za odgovarajući sustav certifikacije za ekološku poljoprivredu, podizanjem svijesti među poljoprivrednicima i pružanjem osposobljavanja o načinu prelaska na ekološku poljoprivredu, kao i provođenje obrazovnih programa i aktivnosti za edukaciju javnosti o ekološkoj hrani. Mreža MOAM-a također povećava svoje kapacitete za podizanje svijesti i obrazovanje kao član Međunarodne federacije pokreta ekološke poljoprivrede. Ta povezanost pruža mogućnost MOAM-u da uči od drugih regija i da bude u tijeku s pitanjima politike na koja se može osvrnuti u vlastitoj praksi.

© Kontaktna točka EMRR-a

Ono što je najvažnije jest činjenica da su mreže za ruralni razvoj mreže ljudi, od kojih su mnogi volonteri, a te strukture ovise o njihovom entuzijazmu i predanosti. Uspjeh umrežavanja ovisi o pojedincima koji čine mrežu i njihovoj sposobnosti da izvuku najviše iz mogućnosti koje

pruža ekosustav umrežavanja, kao što su događanja i aktivnosti koje organiziraju jedinice za potporu mreži.

Mreže ovise o ljudima sa širokim opsegom iskustava koji dijele svoja znanja s drugima, angažiraju se i uče. Nedavni napori također su bili

usmjereni na poticanje nove generacije mladih ljudi u ruralnim područjima da se uključe u ruralni razvoj kao sredstvo poticanja dugoročnog angažmana u uspjehu njihovog lokalnog područja.

PUT SV. OLafa - FINSKA

Suradnja se sve više koristi kao sredstvo za smanjenje fragmentacije i povećanje povezanosti i dosljednosti u razvoju i ostvarivanju proizvoda/iskustava ruralnog turizma. Put sv. Olafa nastoji proširiti razumijevanje imovine i priča povezanih sa sv. Olafom kako bi se izgradio postojeći put i proširile prednosti turističkog potencijala u drugim dijelovima ruralne Finske.

U okviru širih aktivnosti ovog projekta uspostavljena je nova mreža osam finskih LAG-ova koji su sudjelovali kao

mehanizam za osiguranje kontinuiranog upravljanja razvojem puta, predstavljanja i brendiranja; mreža će biti sastavni dio održivosti i kvalitete turističkog proizvoda razvijenog u okviru projekta Međuteritorijalna suradnja.

Oslanjajući se na tu suradnju, LAG-ovi su uspostavili odnos mreža za razmjenu informacija i osiguravanje kontinuirane koordinacije ishoda projekta. u budućnosti će ova mreža istodobno biti i izvor informacija o lokalnom turizmu i/ili drugim turističkim putovima koji su također financirani iz EPFRR-a.

PERSPEKTIVA ČLANA MREŽE

Kako su se primjena i vrijednost umrežavanja razvijali i postajali sve važnijima sa svakim programskim razdobljem ruralnog razvoja, jedna je odlika ipak ostala stalna. u središtu mreža su ljudi. Osobne perspektive onih koji su sudjelovali u tom razvoju mreža pružaju kvalitativni pokazatelj njegove vrijednosti. Kako se programi ruralnog

razvoja i njihova struktura ostvarivanja razvijaju, postoji rizik da će oni postati sve birokratiziraniji ili neskloni riziku. Novi sudionici su najbolje jamstvo dinamične budućnosti umrežavanja: njihova energija, entuzijizam i otvorenost podsjećaju na to kako je sve počelo. Unutar ZPP-a umrežavanje i dalje mora biti laboratorij i imati slobodu za inovacije, razvoj i proširenje.

“Više nego ikad, mreže moraju igrati ključnu ulogu. Izazovi u ruralnim područjima su golemi. Ali moramo biti oprezni i omogućiti mjesto za snažnu raspravu koja se suprotstavlja konvencijama.”

Yves Champetier, bivši direktor
Europskog opservatorija LEADER

Rob Peters
bivši Voditelj odjela,
GU AGRI, Europska komisija

Rob Peters imao je ključni utjecaj na uspostavljanje mrežnih struktura za podršku ruralnom razvoju tijekom formativnih faza umrežavanja kao alata politike ruralnog razvoja na europskoj razini. On navodi Europski opservatorij LEADER kao prvu inačicu, osnovanu prvenstveno kao forum za razmjenu informacija i iskustava između onih koji su uključeni u ostvarivanje pristupa LEADER. Uspjeh Opservatorija tijekom programskog razdoblja 2000. – 2006. potaknuo je Komisiju da proširi umrežavanje na sve aspekte ruralnog razvoja. Tako je uspostavljen EMRR, a time i struktura podrške kolegama, nacionalnim ruralnim mrežama, unutar država članica. „Prvobitna ideja bila je priznanje da se zajedničkim politikama diljem država članica ne može centralno

upravljati; da politike koje se provode podijeljenim upravljanjem ne mogu oživjeti bez ključnih dionika; mreža je bila mehanizam da se to dogodi, da se razmijene iskustva među državama članicama o tome kako provoditi politiku na razini EU.“

Navodi da je, s obzirom na stečeno iskustvo, Komisija prepoznala dodanu vrijednost koju nude mreže dionika – oni su također pružili koristan i neposredan kanal za povratne informacije koji je pružao uvide u pitanja koja nisu obuhvaćena putem formalnih procesa konzultacija.

Iako je Komisija pokrenula pristup „odozgo prema dolje“, Rob Peters ističe sljedeće: „da bi mreže funkcionirale učinkovito, one zahtijevaju fleksibilnost. Moraju se prilagoditi promjenjivim potrebama svojih dionika. Koristi mreža često mogu proizaći iz rezultata koji nisu bili predviđeni na početku.“

Yves Champetier
bivši direktor Europskog opservatorija LEADER

Yves Champetier stigao je u Bruxelles nakon što je 12 godina radio na terenu s ruralnim zajednicama u Francuskoj. „Pri uspostavi pristupa LEADER, sve je moralo biti smišljeno ispočetka da bi se uspostavila dinamična razmjena. Koristeći iskustva prvih LEADER skupina i blisko surađujući s njima, stvorili smo metodološke alate za olakšavanje prijenosa iskustva i znanja među ruralnim područjima i kako bismo

pomogli da se pročuje za mnogobrojne inovacije žena i muškaraca u ruralnim područjima.

U današnjem raznolikom izgledu mreža postoje tri osnovne prednosti umrežavanja: stvaranje zajedničke dinamike; zajednička proizvodnja znanja temeljena na različitim iskustvima građana, voditelja projekata, stručnjaka i tvoraca politike; i širi doprinos umrežavanja izgradnji ruralne Europe bogate talentom i raznolikošću.“

Julia Saurwein

Bivša predsjednica organizacije Rural Youth Austria <Mladi u ruralnom području Austrije>

Kada se Julia Saurwein s 15 godina pridružila lokalnoj skupini mladih u ruralnom području, shvatila je da želi sudjelovati u organizaciji. Brzo je postala članica uprave i nakon nekoliko godina potpredsjednica. Deset godina kasnije postala je predsjednica organizacije Rural Youth Austria.

Rural Youth Austria je višedimenzionalna, aktivna zajednica od 90.000 mladih u kojoj svatko može podijeliti svoje ideje i gdje osobni razvoj mladih zauzima glavno mjesto.

„Organizacija okuplja mlade ljude koji dijele predanost ruralnom razvoju i rade na tome da njihova ruralna područja postanu atraktivnija. Ljudi ne samo da uče iz onoga što funkcionira, već i iz načina na koji su se problemi riješili kada stvari ne uspiju kako je planirano.“ u svijetu virtualne povezanosti i trenutačne komunikacije iskustvo ove pripadnice digitalne generacije je da su „pokazivanje, razgovor i međusobno komuniciranje najbolji načini povezivanja.“

Ave Bremse

Jedinica za potporu mreži (NSU), estonski NRM

Ave Bremse bavi se ruralnim razvojem od pristupanja Estonije u EU, u početku kao stručnjak za pristup LEADER u Ministarstvu poljoprivrede, a potom kao član tima NSU-a. Njen NSU sudjeluje u aktivnostima EMRR-a koje su im pomogle u izgradnji vlastitih mrežnih aktivnosti.

„Umrežavanje omogućava vrijedne sastanke s kolegama kako bi se podijelila iskustva iz cijele EU. Pomaže u podupiranju i informiranju o osmišljavanju nacionalnih programskih aktivnosti u Estoniji, posebno o korištenju

tematskih radnih skupina kao koncepta za okupljanje ljudi i razvoj ideja.“

U Estoniji struktura NSU-a djeluje na distanci od Upravljačkog tijela i stoga ima veći stupanj fleksibilnosti u svom programu rada nego što bi to bio slučaj da radi unutar ili potpuno izvan Upravljačkog tijela. „To znači da smo dovoljno neovisni da sudionici mreže imaju povjerenje u nas i u našu podršku te da ćemo djelovati kao posrednik između Upravljačkog tijela, Agencije za plaćanja i LAG-ova, pomažući u izgradnji učinkovitih odnosa između sudionika i na taj način podupirati bolje ostvarivanje programa. Također pomažemo u prepoznavanju i rješavanju regionalnih varijacija u tumačenju pravila programa.“

Tomas Kozolka

Jedinica za potporu mreži (NSU), Slovačka

Tomas se uključio u ruralni razvoj kroz sveučilišni studij i od tada radi u ruralnom razvoju. u početku je radio kao rukovoditelj LAG-a, a trenutno je rukovoditelj ureda jedinice za potporu mreži (NSU) za regiju Nitra u Slovačkoj, a završava i doktorat iz integriranog ruralnog razvoja.

NSU ured za regiju Nitra vodi udruga PROUNION koja međusobno povezuje različite ruralne sudionike na tom području. Uz regionalnu aktivnost NSU-a, udruga je jedan od osnivača klastera biogospodarstava.

„Inicijative umrežavanja donose dodanu vrijednost u povezivanju različitih korisnika, podizanju svijesti o inovacijama i realizaciji međunarodnih projekata, na primjer putem programa INTERREG ili Obzor 2020. Osim toga, naša je udruga uključena u različite radne skupine kao što je EIP-AGRI podskupina za inovacije, SCAR AKIS <Stalni odbor za poljoprivredna istraživanja, strateška radna skupina za sustav znanja i inovacija u poljoprivredi> ili tematske skupine EMRR-a. Stoga možemo iskoristiti i povezati različita područja politike EU na način koji se može integrirati kako bi se osigurao razvoj našeg područja.“

3. Umrežavanje kao instrument politike

© Freepik

Uspjeh bilo koje politike ruralnog razvoja ne temelji se samo na pružanju odgovarajućeg financiranja putem dobro osmišljenih i ciljanih programa i mjera. Učinkovite se politike ruralnog razvoja također oslanjaju na poticanje dobrih ideja i razmjenu iskustava. Kao što je jednom rekao jedan od bivših europskih povjerenika za poljoprivredu i ruralni razvoj⁽¹⁾ „politika se temelji na idejama i iskustvima. Prednost ideja je u tome da njihova ukupna vrijednost raste ako ih dijelite. One se najčešće i množe. Iskustvo nam pomaže da ideje pretvorimo u uspješne priče.“

ŠTO SU MREŽE POLITIKA?

UMREŽAVANJE I POLITIKA

KLJUČNI ELEMENTI USPJEŠNIH MREŽA POLITIKA RURALNOG RAZVOJA

PROVJERA NAPRETKA

---

(1) Mariann Fischer-Boel, europska povjerenica (2004. - 2009.)

ŠTO SU MREŽE ZA POLITIKE?

Mreže za ruralni razvoj postoje u različitim oblicima i s različitim funkcijama, ali postoje dvije osnovne vrste.

Neke ruralne mreže su neformalne i organski rastu odozdo prema gore baveći se pitanjima značajnim za ruralne zajednice. Često se održavaju uz minimalna sredstva, ali napreduju temeljem interakcije među članovima, bez obzira jesu li to povremeni sastanci licem u lice, redoviti bilten ili stalna aktivnost društvenih medija. Te su mreže vrlo važne i mogu biti vrlo utjecajne, ali se obično suočavaju s pragom iznad kojeg je njihova učinkovitost ograničena nedostatkom resursa.

Ostale su mreže formalnije. Obično se osmišljavaju i uspostavljaju odozgo prema dolje u nekom obliku vanjskog tijela kako bi se postigla određena svrha. Mreže za politike koje su kreirale javne vlasti kako bi uključile ljude, poduzeća, posebne interesne skupine u formuliranje i provedbu

određenih politika u određenim sektorima ili područjima, posebna su vrsta formalne mreže.

U svojoj „Bijeloj knjizi o europskom upravljanju“ iz 2001.⁽²⁾ Europska komisija se obvezala da će „...sustavnije i proaktivnije pristupiti radu s ključnim mrežama kako bi im se omogućilo da doprinesu oblikovanju odluka i izvršenju politike“. Slijedom toga, Europska je unija u svim područjima politike i za mnoge funkcije počela naveliko koristiti formalno izgrađene mreže politike. One trenutno uključuju, na primjer, Mrežu europskih ribolovnih područja (FARNET) koja povezuje zajednicu ljudi koji provode lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD) u sektoru ribarstva; mreža URBACT čiji je cilj poboljšati učinkovitost održivih politika integriranog urbanog razvoja; Europsku poduzetničku mrežu koja funkcionira kao mreža podrške za mala i srednja poduzeća (MSP); i Mrežu ureda za širokopojasne usluge (BCO), za koju

se očekuje da će igrati važnu ulogu u razvoju širokopojasnog pristupa u ruralnim i udaljenim područjima.

Ove su mreže politika cijenjene iz različitih razloga, ali sve one imaju dvije važne zajedničke značajke. Prvo, dodaju legitimnost svojim područjima politika odmakom od tipičnog linearnog prijenosa politika „odozgo“, i umjesto toga stvaraju mogućnost za spirale i petlje angažmana i dijaloga između tvorca politike i njihove zajednice dionika. Drugo, kao fleksibilne strukture (a ne hijerarhijske organizacije) mreže imaju prilagodljivost potrebnu za uključivanje različitih vrsta dionika i veliku raznolikost, a ponekad i vrlo temeljne razlike koje postoje između administrativnih kultura i struktura u različitim državama članicama.

OTVORENA MREŽA ZA ODRŽIVE LOKALNE SUSTAVE HRANE

Mreža prehrambenih obitelji iz Južne Nizozemske mreža je politike koja spaja formalan pristup odozgo prema dolje s poticanjem kreativnosti, inovacija i aktivnog angažmana odozdo prema gore.

Mreža je pokrenuta u okviru „Inovativnog programa održive poljoprivrede“ pokrajine Zuid-Holland u Nizozemskoj s ciljem a) ostvarivanja vizije pokrajinske vlade o „zdravoj, održivoj i pristupačnoj hrani za sve“ i b) povezivanju raznovrsnog raspona sudionika iz cijelog lokalnog prehrambenog lanca s dostupnim sredstvima u nizozemskom programu ruralnog razvoja 2014. - 2020. godine.

To je otvorena mreža i svatko iz pokrajine tko želi surađivati na stvaranju održivog lokalnog prehrambenog sustava dobrodošao je. Mješavina klasičnih aktivnosti, kao što su profesionalna komunikacijska strategija i redovite radionice, koriste se kako bi članovi mreže bili uključeni, informirani i povezani. Inovativniji

pristupi, kao što su programi „sanjarenja“ u kojima dionici mogu sudjelovati, također su korišteni za poboljšanje vizije i usmjeravanje mreže.

Međutim, glavni fokus mreže je razvoj i provedba pilot-projekata koji okupljaju različite članove mreže kako bi njegovali, razvijali i testirali inovativne pristupe i aktivnosti koje podržavaju održivi lokalni sustav prehrane. Pilot projekti su prihvatljivi za financiranje u okviru Mjere 16: Suradnja PRR-a ili pristupa LEADER. „Regionalnog mrežnog posrednika“ zapošljava pokrajinska vlada kako bi pomogao povezati relevantne pojedince, poduzeća i organizacije oko potencijalnih pilot projekata.

Mreža je osnovana 2016. s raznolikom skupinom od 30 članova, od poljoprivrednika do poljoprivrednih istraživača, trgovaca na malo, ugostitelja i tvorca politike. u roku od nekoliko godina narasla je na 250 članova i provela nekoliko pilot projekata - i još ih je mnogo u pripremi!

(2) Komisija Europskih zajednica (2001.). „Bijela knjiga o europskom upravljanju“, COM (2001) 428, Bruxelles (25.7.2001.)

UMREŽAVANJE I POLITIKA

Kako je navedeno u članku „Razvoj umrežavanja na području ruralnog razvoja“ (stranica 4), jedna od najznačajnijih obveza integracije umrežavanja u stvaranje i provedbu politike EU zabilježena je u okviru Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Ili točnije, u okviru zakonodavnog okvira Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) - inače poznatog kao drugi stup ZPP-a.

Umrežavanje se prvi put pojavilo u politici ruralnog razvoja EU kao ključna karakteristika pristupa LEADER. u sklopu pristupa LEADER II i LEADER+ uspostavljene su dvije dopunske razine formalnog umrežavanja na nacionalnoj i europskoj razini. Nacionalne mrežne jedinice pristupa LEADER i Europski opservatorij LEADER na razini EU koji su djelovali do 2006. bili su preteče današnje moderne ruralne mreže i sakupili znanje i iskustvo u mnogim državama članicama koje je još uvijek iznimno vrijedno.

Temeljem pozitivnih iskustava umrežavanja, a posebno njegove uloge u poticanju novih ideja i dijeljenja sve većeg znanja i prakse ruralnog razvoja, odlučeno je da se umrežavanje uvede kao obvezna aktivnost u okviru drugog stupa ZPP-a za programsko razdoblje 2007. - 2013. istodobno s uvođenjem LEADER pristupa.

Prve nacionalne ruralne mreže (NRM) počele su s radom u proljeće 2007. godine, a Europska mreža za ruralni razvoj (EMRR) službeno je pokrenuta 2008. godine. Ukupno je oko 500 milijuna eura u ovom razdoblju bilo namijenjeno za NRM i EMRR (otprilike 0,3% ukupnih javnih rashoda za politiku ruralnog razvoja EU za razdoblje 2007. - 2013.) sa širokim i relativno fleksibilnim fokusom na poboljšanje provedbe nacionalnih i regionalnih programa ruralnog razvoja.

Uvođenje ruralnog umrežavanja u ZPP nastavilo se i u programskom razdoblju 2014. - 2020. s četiri ključne nadogradnje:

- Premda je široka nadležnost EMRR-a i NRM-a ostala ista (s iznimkom „poticanja inovacija“ - vidi dolje), zakonodavstvo o ruralnom razvoju za razdoblje 2014. - 2020. postavilo je mnogo jasnije ciljeve i preciznije minimalne zadaće/aktivnosti za mreže. To je znatno olakšalo i: 1. pripremu povezanih i dosljednih akcijskih planova za aktivnosti ruralne mreže (to je zapravo uvedeno kao obveza za upravljačka tijela PRR-a u razdoblju 2014. - 2020.); i 2. naknadno pratiti i u dogledno vrijeme olakšati samoprocjenu i/ili ocjenu ukupne uspješnosti ruralnih mreža⁽³⁾;

PITANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA

Promicanje rodne ravnopravnosti zakonska je obveza u svim programima EU, uključujući EPFRR. Također je važan vladin prioritet u Francuskoj, a specifično pitanje rodne ravnopravnosti u ruralnim područjima nedavno je razmotreno u sveobuhvatnoj studiji pod nazivom „Prepreke i mogućnosti za pristup žena zapošljavanju u ruralnim područjima“⁽⁴⁾ koju je podržalo francusko Ministarstvo teritorijalne povezanosti.

Rezultati studije objavljeni su u ožujku 2018. godine i ukazali su na potrebu za dodatnim aktivnostima koje se odnose na:

- Olakšavanje pristupa i/ili povratka na posao ženama u ruralnim područjima, posebice u vezi s novim sektorima u nastajanju koji stvaraju „radna mjesta budućnosti“;
- Podršku ženskom poduzetništvu; i
- Ulaganje u ruralnu mobilnost kao ključni čimbenik za osiguravanje pristupa zapošljavanju, skrbi za djecu i drugih mogućnosti/usluga.

U travnju 2018. godine jedinica za potporu mreži francuske nacionalne ruralne mreže organizirala je međuregionalnu radionicu na temu „Mobilizacija EPFRR-a kako bi se stvorili uvjeti za jednakost u ruralnim područjima“. Ovo je bila prva takva radionica čiji je cilj bio potaknuti konstruktivan i kreativan dijalog kombinirajući teoretski doprinos s primjerima dobre prakse, te razmjenu iskustava o zapošljivosti žena, ženskom poduzetništvu i mjerama u korist bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života.

Radionica je iznjedrila nekoliko ideja, kao što su bibliografija resursa o rodnoj ravnopravnosti u ruralnim područjima, stvaranje informativnih materijala, zbirka najboljih praksi s terena, bolji kriteriji za procjenu rodne ravnopravnosti u projektima ruralnog razvoja i tehnike olakšavanja rješavanja sukoba između muškaraca i žena.

(3) Prve Smjernice za procjenu nacionalnih ruralnih mreža u razdoblju 2014. - 2020. objavljene su u srpnju 2016. - vidjeti: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/evaluation/guidelines/2014-2020-guidelines-evaluation-national-rural-networks_en.pdf

(4) <http://www.cget.gouv.fr/ressources/publications/etude-relative-aux-freins-et-aux-leviers-pour-l-acces-des-femmes-a-l-emploi-dans-les-territoires-ruraux>

- Poticanje inovacija uvedeno je kao važan novi cilj za ruralno umrežavanje za razdoblje 2014. - 2020., a na razini država članica upravljačka tijela PRR-a morala su programirati dodatne nove aktivnosti umrežavanja za potporu provedbi Europskog inovacijskog partnerstva za poljoprivrednu produktivnost i održivost (EIP-AGRI) na nacionalnoj/regionalnoj razini. To je uključivalo podizanje svijesti i uključivanje relevantnih dionika u EIP-AGRI; olakšavanje potrage za EIP-AGRI partnerima Operativne skupine (OS); umrežavanje za savjetnike i usluge podrške inovacijama; prikupljanje i širenje primjera projekata OS-a;
- Druga mreža na razini EU (s vlastitom jedinicom za potporu mreži) uspostavljena je kako bi

podržala EIP-AGRI. u usporedbi s opsežnijim EMRR-om, koji prati puni opseg PRR-ova, mreža EIP-AGRI je specijalizirana mreža zadužena za „funkciju službe za pomoć“ koja pruža informacije i podršku ključnim sudionicima uključenim u EIP-AGRI. To se posebno odnosi na pružanje potpore na razini EU za uspostavu OS-a te razmjenu iskustava i dobrih praksi u vezi s temeljnim EIP-AGRI konceptom „interaktivne inovacije“. Zanimljivo je da to ne uključuje samo povezivanje različitih vrsta sudionika uključenih u ruralne inovacije (poljoprivrednike, šumare, savjetnike, istraživače, poljoprivredna poduzeća, NVO-e itd.), nego i izravno premošćivanje jaza između znanosti i prakse povezivanjem s mnoštvom tzv.

„projekata s više sudionika“ koji se financiraju u okviru programa EU za istraživanje i inovacije Obzor 2020.⁽⁵⁾;

- Od siječnja 2015., mreža EMRR-a i EIP-AGRI-ja povezana je i koordinirana kroz Skupštinu europskih ruralnih mreža. Jedinostveni strateški okvir⁽⁶⁾ koji je uvela Komisija pruža zajedničku upravljačku strukturu za dvije mreže politike i omogućuje širokom rasponu skupina dionika da daju svoj doprinos postavljanju prioriteta i pomognu usmjeravanju aktivnosti. Integrirana struktura upravljanja osmišljena je kako bi pomogla Komisiji u vođenju dviju mreža odozgo prema dolje i pomaže u promicanju sinergija i osiguravanju komplementarnosti aktivnosti.

KLJUČNI ELEMENTI USPJEŠNIH MREŽA POLITIKA RURALNOG RAZVOJA

Umrežavanje radi podrške politici ruralnog razvoja EU posebno je izazovno zbog velikog broja ruralnih sudionika i dionika iz mnoštva različitih društveno-gospodarskih konteksta - koji djeluju na različitim razinama i sa širokim spektrom potreba, prioriteta, interesa i očekivanja.

Osnovni elementi za umrežavanje kao alat politike za ruralni razvoj stoga su složeniji i zahtjevniji od onih u većini drugih mreža politika EU-a. Kao glavne elemente uspješnog umrežavanja ruralnog razvoja može se navesti sljedeće:

- **Učinkovito uključivanje dionika** – uspješne mreže politika moraju u potpunosti i učinkovito surađivati s dionicima koji su uključeni/

zainteresirani za mrežu. Učinkovito angažiranje omogućuje mreži pružanje informacija i podrške kada i gdje je to najpotrebnije, bez obzira je li riječ o širokom podizanju svijesti ili vrlo specifičnim ciljanim savjetima. Ruralne mreže očito koriste cijeli niz tipičnih komunikacijskih alata, kao što su mrežne stranice i bilteni, a mnogi su također uveli inovativnije pristupe, osobito kada se pokušavaju uključiti u skupine kojima je teže pristupiti.

- **Izgradnja zajedničkog shvaćanja zajedničkih politika** – ZPP utječe na milijune poljoprivrednika i ruralnih zajednica diljem Europe, ali zajednički zakonodavni proces koji se primjenjuje u svim državama članicama nije dovoljan da osigura zajedničko shvaćanje i zajedničko

vlasništvo nad ovom politikom. Niti sam po sebi ne pruža osnovu za učinkovitu provedbu politike. To je posebno važno za politiku ruralnog razvoja gdje, iako postoji jedinstveni pravni okvir, pravila dopuštaju znatnu fleksibilnost u pogledu oblikovanja programa, sadržaja i provedbe, tako da se mogu prilagoditi različitim ruralnim situacijama i potrebama diljem Europe. Mreže za ruralni razvoj stoga igraju vrlo važnu ulogu u razvoju zajedničkog shvaćanja politike ruralnog razvoja EU-a i PRR-ova među svim različitim interesnim skupinama.

- **Prikupljanje, analiza i širenje primjera projekata i dobre prakse** – predstavljanje primjera o tome što alati

(5) Pogledajte „Brošuru o projektima s više sudionika u okviru programa Obzor 2020.“ EIP-AGRI-ja koja je dostupna na više jezika na sljedećoj poveznici: <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/publications/eip-agri-brochure-horizon-2020-multi-actor>

(6) <https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/strategic-framework-enrd-eip-en.pdf>

politike i mehanizmi provedbe rade na terenu te što dobro funkcionira, i zašto - jedna je od najopipljivijih prednosti svake mreže politike i izravno doprinosi kako poboljšanju trenutne provedbe, tako i stvaranju novog razmišljanja o budućnosti. Mreže u ruralnim područjima, posebice NRM-ovi, imaju jedinstveni pristup podatcima o projektima koje posjeduju upravljačka tijela PRR-a i agencije za plaćanje. To znanje o lokalnim akcijama koje se poduzimaju i projektima koji se provode uz financiranje iz PRR-ova iznimno su važni za prepoznavanje, prikupljanje, analiziranje i razmjenu inspirativnih primjera i dobre prakse na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. u nekim slučajevima to može uključivati uobičajene „prepreke“ u obliku administrativnih postupaka, ali ti se mali detalji akumuliraju i doprinose nesmetanom provođenju praktične politike. Različiti mehanizmi razmjene se koriste u različitim ruralnim mrežama, ali nema sumnje

da su od 2007. godine ruralne mreže omogućile dotad neviđene prilike dionicima da pruže izravnu povratnu informaciju tvorcima politika na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

- **Izgradnja kapaciteta za ruralne sudionike** – znanje stečeno kroz razmjenu dobre prakse i iskustva često se nadopunjuje pružanjem osposobljavanja i drugim oblicima izgradnje kapaciteta. To se posebno odnosi na NRM - a u određenoj mjeri i na EMRR - jer imaju specifičnu odgovornost u pogledu pružanja osposobljavanja i umrežavanja za lokalne akcijske skupine (LAG) pristupa LEADER. Ove vrste aktivnosti mogu biti opsežne po prirodi ili vrlo specifične, ali su općenito vrlo različite jer su prilagođene specifičnim potrebama

svake skupine i lokalnog konteksta.

- **Suradnja i zajedničke aktivnosti između ruralnih sudionika** – pružanje prilike stanovnicima ruralnih područja i ruralnim poduzećima da se susretnu s potencijalnim partnerima, razgovaraju o zajedničkim idejama i razviju projekte suradnje - bile su u središtu ruralnog umrežavanja još od početaka poticanja i pomaganja međuteritorijalne i transnacionalne suradnje između LAG-ova u okviru pristupa LEADER II. Podrška takvoj suradnji i zajedničkim aktivnostima (posebno sada s pojavom Mjere 16: Suradnja u PRR-ovima za razdoblje 2014. - 2020. i posebno EIP-AGRI) uključuje ruralne mreže daleko više od samog prikupljanja dobrih praksi i razmjene relevantnih iskustava te ih uključuje u područja stvaranja novih struktura i ideja

RURAL4LEARNING
COLTIVA LA TUA PASSIONE PER LA TERRA

© rural4learning.it

SVE VEĆA AMBICIJA PROJEKTA RURAL4LEARNING <ruralno za učenje>

Različita i uspješna lokalna gospodarstva u ruralnim područjima trebaju uključivanje više mladih ljudi u poljoprivredu i druga lokalna poduzeća, uključujući pokretanje novih poduzeća. Međutim, mogu postojati prepreke u slanju pozitivnih poruka o životu i radu u ruralnim područjima mladim ljudima.

U Italiji su neke eksperimentalne inicijative započele 2008. godine s nizom informativnih materijala usmjerenih na mlade. Međutim, veliki iskorak se dogodio 2014. kad je talijanska nacionalna ruralna mreža (NRM) počela raditi s mrežom poljoprivrednih srednjih škola u pilot-inicijativi koja je prerasla u uspješan Rural4School <ruralno za školu> program koji povezuje mrežu javnih tijela, gospodarske i socijalne partnere, ruralne poljoprivrednike/poduzetnike i škole s ciljem razvoja i pružanja zajedničkih obrazovnih informacija i koordiniranih informativnih materijala o poljoprivredi i ruralnim pitanjima za učenike školske dobi.

Rural4School ima 4 glavna elementa:

- RuralCAMP (seminari za podučavanje mladih studenata)
- RuralLEARN (e-tečajevi za srednje škole o održivosti, bioraznolikosti i ruralnom razvoju)
- WhatsAGR (općenita komunikacijska kampanja)
- RuralGOOD2016 (kampanja za promicanje nastave/oglednih poljoprivrednih gospodarstava)

Odnos između dionika u mreži Rural4School uvelike je ojačan i pojavili su se novi oblici suradnje i partnerstva na lokalnoj i regionalnoj razini. Kao što je jedan od poljoprivrednika koji je sudjelovao objasnio, „osjećamo novi val interesa za naša zanimanja i rad. Naravno, postoje izazovi, ali prednosti bolje komunikacije rastu.“

Od 2017. godine provodi se paralelni Rural4University <ruralno za sveučilište> program uz sudjelovanje 17 sveučilišta, 9 regionalnih tijela vlasti, 5 udruga poljoprivrednika i 12 ekoloških farmi.

koje prije nisu postojale. Ovo je vrlo uzbudljiva dimenzija ruralnog umrežavanja gdje razlike između pristupa odozgo prema dolje

i odozdo prema gore počinju blijedjeti, i gdje formalne mreže politike mogu stvoriti prostore za procvat neformalnih inicijativa na

lokalnoj razini (vidi okvir: „Otvorena mreža za održive lokalne sustave hrane“, stranica 19).

PROVJERA NAPRETKA

Dosadašnje iskustvo umrežavanja u ruralnim područjima kao instrumenta politike ugrađenog u ZPP bilo je pozitivno. Ruralne mreže koje rade na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini dostavile su informacije, ideje i kontakte višestrukim ciljnim skupinama; podržale su brojne razmjene na više razina, procese suradnje i razvoja znanja; omogućile važne nove dijaloge za bolju provedbu Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR); te općenito poticale upravljanje politikom ruralnog razvoja EU uz veći stupanj uključenosti.

Međutim, vrlo je teško izmjeriti „vrijednost za novac“ financiranja EPFRR-a za umrežavanje u usporedbi s mjerama ruralnog razvoja gdje postoje opipljive koristi za poljoprivrednike i ruralne zajednice (npr. ulaganje u novu opremu ili ruralni širokopojasni program).

Izgradnja trajnih veza između uprava, organizacija i pojedinačnih igrača stalan je proces. Uključivanje sudionika u nove oblike dijaloga zahtijeva namjenske ljudske resurse, kontinuirano prilagođene komunikacijske alate i učinkovite organizacijske strukture.

Jedan kontinuirani problem je činjenica da uspostavljanje nacionalnih/regionalnih mrežnih struktura u državama članicama (naime, NRM-ovi i namjenski EIP-AGRI potporni subjekti tamo gdje oni postoje) i dalje obilježava velika raznolikost.

Takva raznolikost je neizbježna jer bi mrežne strukture trebale biti fleksibilne i usklađene prema načinu

na koji se nacionalne/regionalne javne uprave uspostavljaju i kako se njima upravlja. Međutim, razvoj mreže nije ujednačen u smislu dodjele sredstava, upravljanja mrežom, operativnog kapaciteta i razine sudjelovanja i predstavljanja dionika. Stvarnost je da su neke nacionalne ruralne mreže i dalje znatno naprednije od drugih.

Umrežavanje će se i dalje podržavati i jačati u ZPP-u nakon 2020. godine. Prelazak s dvije mreže (EMRR i EIP-AGRI) na jedinstvenu europsku mrežu u okviru ZPP-a vrlo je uzbudljiva prilika za nadogradnju dokazanih prednosti umrežavanja na razini EU u programskim razdobljima 2007. - 2013. i 2014. - 2020. Interakcije - i povezana dodana vrijednost i utjecaj - koje će vjerojatno biti omogućene jedinstvenom mrežom ZPP-a koja povezuje sve dimenzije i ambiciju novog ZPP-a s relevantnim znanjem i iskustvima stvorenim u okviru programa za istraživanje i inovacije Obzor Europa bit će nezabilježene među mrežama politika EU.

U kontekstu u kojem će države članice imati mnogo veću fleksibilnost i supsidijarnost u osmišljavanju svojih intervencija u okviru ZPP-a, jedinstvena mreža na razini EU bit će ključni alat koji će pomoći s vođenjem i upravljanjem politikom i osigurati bolju koordinaciju među aktivnostima umrežavanja na razini EU i na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Jedinstvena, objedinjena mreža u okviru ZPP-a ima potencijal pojasniti i uvelike pojednostaviti buduće upravljanje mrežom; smanjiti

zbuđenost dionika o tome „tko radi što“; racionalizirati procese donošenja odluka o mrežnim aktivnostima i zadacima; te osigurati učinkoviti mehanizam za rješavanje diferencijalnih institucionalnih kapaciteta država članica o različitim pitanjima od značaja za njihove strateške planove u okviru ZPP-a.

4. Bolja učinkovitost

© Kontaktna točka EMRR-a

Evaluacija pruža uvid u dodanu vrijednost politike ruralnog razvoja. Umrežavanje igra ključnu ulogu u zblžavanju europske evaluacijske zajednice u prepoznavanju zajedničkih potreba, pružanju smjernica, prikupljanju dokaza i podršci procesu evaluacije. Iako evaluacija politike vodi do boljeg programa, provedbe i ostvarivanja ruralnog razvoja, same mreže također mogu imati koristi od takvih pristupa. Samoprocjena može pojedinačnim mrežama pružiti dragocjeno znanje o njihovoj učinkovitosti i kako mogu postati djelotvornije.

DIJELJENJE EVALUACIJE ZNANJA U EU-U KROZ UMREŽAVANJE

SAMOPROCJENA MREŽA

DIJELJENJE EVALUACIJE ZNANJA U EU-U KROZ UMREŽAVANJE

U politici ruralnog razvoja Europske unije mreže igraju nezamjenjivu ulogu u razmjeni znanja i izgradnji kapaciteta kroz širok raspon aktivnosti i niz tema, uključujući evaluaciju. Mreže podupiru evaluaciju politike širenjem nalaza praćenja i evaluacije u vezi s programima ruralnog razvoja (PRR), kroz osposobljavanje, pomoć u prikupljanju podataka vezanih uz pokazatelje PRR-a, uspostavljanje tematskih skupina vezanih uz evaluaciju i izradu publikacija.

Europska podrška za evaluaciju ruralnog razvoja (Podrška za evaluaciju), zajedno s Kontaktnom točkom ima ulogu jedinice za pružanje potpore Europskoj mreži za ruralni razvoj. Podrška za evaluaciju pruža potporu Europskoj komisiji, državama članicama i drugim dionicima za evaluaciju u ispunjavanju ciljeva

Zajedničkog sustava za praćenje i evaluaciju (CMES) koji se koristi za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine. Opći cilj Podrške za evaluaciju jest doprinijeti poboljšanju evaluacije politike ruralnog razvoja EU. Njene aktivnosti umrežavanja usmjerene su na jačanje kapaciteta. Ona omogućuje umrežavanje s dionicima uključenim u evaluaciju na lokalnoj, nacionalnoj i višenacionalnoj razini.

Umrežavanjem na nacionalnoj i lokalnoj razini se obuhvaćaju potrebe i izazovi, a iskustva se sintetiziraju kako bi se strukturi osiguralo ključno učenje i dodatno ojačali drugi dijelovi. Na nacionalnoj razini to prvenstveno provode Nacionalne ruralne mreže (NRM).

Suradnja na utvrđivanju potreba evaluacije

U Italiji je Nacionalna ruralna mreža (NRM) uspostavila dijalog o pitanjima praćenja i evaluacije kroz posebnu radnu skupinu, koja osigurava izgradnju kapaciteta putem seminara, praktičnih osposobljavanja i radionica o tematskim pitanjima. Pokrenut je ciklus seminara koji je namijenjen upravama i evaluatorima⁽¹⁾. Ti se seminari usredotočuju na transverzalna pitanja vezana uz upravljanje i planiranje evaluacije (npr. osmišljavanje i analiza izvedivosti evaluacija PRR-a, kvaliteta evaluacijskih izvješća i korištenje izvora i pokazatelja u svrhu evaluacije). Ostale teme uključuju evaluaciju inovacija u PRR-ovima, a planirane su i druge mogućnosti obuke kako bi se podržala evaluacija na razini LAG-a.

“ U usporedbi s prethodnim programskim razdobljem, NRM radi na način koji je usmjeren na bolju suradnju i sudjelovanje uprava i dionika uključenih u evaluaciju kako bi razumjeli i zadovoljili svoje zajedničke potrebe te zajedno izgradili smjernice, olakšavajući učenje za sve. ”

Simona Cristiano, istraživačica u CREA-i, institutu koji vodi NRM.

Podrška za evaluaciju služi kao čvorište za pitanja o evaluaciji i redovito objavljuje odgovore u dokumentu Upiti vezani uz evaluaciju⁽²⁾

(1) <https://www.reterurale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/1>

(2) https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/evaluation-related-queries_en

Pomoć u boljem razumijevanju dodane vrijednosti politike putem evaluacije

Finski NRM⁽³⁾ je proveo treninge u kojima su surađivali sa svojim skupinama pristupa LEADER kako bi se pripremili za njihove evaluacije na istim razinama - tijekom kojih LAG-ovi međusobno ocjenjuju rad i aktivnosti - i razmjenjuju informacije o tome kako su proveli ili planiraju provesti evaluacije. Cilj je podijeliti prakse, omogućiti učenje i pomoći LAG-ovima da izgrade uspješne procese evaluacije. Juha-Matti Markkola, stručnjak iz finskog NRM-a, navodi da su oni „odličan način da LAG-ovi vide koje su prednosti i izazovi za svaki evaluacijski pristup i da rade zajedno prema korisnim rješenjima problema“.

Projekt s više dionika čiji je cilj bio razumijevanje budućih potreba ruralnih područja, Sela 2030., proveden je početkom 2018. godine. Svrha je bila izgraditi široku sliku o tome kako bi ruralna područja budućnosti trebala izgledati. Istaknuta je i potreba da se kroz evaluaciju pokaže dodana vrijednost programa ruralnog razvoja (PRR). „Dokazivanje dodane vrijednosti PRR-a vrlo je važno i evaluacija je glavni alat koji može pružiti takvo razumijevanje“, dodaje Juha-Matti Markkola.

Radionica Podrške za evaluaciju „Prikaz dodane vrijednosti pristupa LEADER/ CLLD kroz evaluaciju“⁽⁴⁾ u Helsinkiju, u Finskoj pomogla je u poticanju prijenosa znanja i dobrih praksi među državama članicama

Pružanje platforme za učenje iz evaluacije i kroz evaluaciju

Njemačka evaluacijska mreža MEN-D⁽⁵⁾ također je organizirala niz događaja za izgradnju kapaciteta. u 2018. godini mreža MEN-D je održala radionicu na kojoj se raspravljalo o iskustvima u pripremi godišnjih izvješća o provedbi PRR-a za 2017. (GIP) i kako se pripremiti za GIP 2019. Ove rasprave služe kao praktično sredstvo za podršku upravljačkim tijelima (UT-ovima) i evaluatorima. Osim toga, organizirani su događaji o pokazateljima rezultata u GIP-u za 2019. i primjeri IT-sustava za praćenje. Sebastian Elbe, voditelj projekta iz mreže MEN-D, naglašava da je „važno imati sudionike iz različitih područja na tim radionicama, što naši sudionici smatraju visokom dodanom vrijednošću. To upravljačkim tijelima i evaluatorima omogućava da točno znaju što se očekuje i što je potrebno da obje skupine učinkovito i djelotvorno izvrše svoje zadatke“. Mreža MEN-D je također uspostavila radnu skupinu koja okuplja dionike iz prvog i drugog stupa, kao i drugih ESI fondova kako bi raspravili buduću politiku ZPP-a.

Podrška za evaluaciju izradila je smjernice⁽⁶⁾ o načinu izvješćivanja o evaluaciji u Godišnjem izvješću o provedbi za 2017. i 2019.

© Kontaktna točka EMRR-a

(3) <https://www.maaseutu.fi/>

(4) https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/good-practice-workshops/showing-added-value-leaderclld-through-evaluation_en

(5) <http://www.men-d.de/>

(6) https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/en?f%5B0%5D=im_field_enrd_publ_ehd_content_t%3A20147

Prikupljanje dokaza o postignućima politike

Mnogi NRM-ovi također podržavaju evaluaciju i izgradnju kapaciteta putem prikupljanja podataka. U Italiji je NRM izgradio opsežnu bazu podataka prikupljenih iz regija o svim zajedničkim pokazateljima ZPP-a⁽⁷⁾, koji se ažuriraju na godišnjoj osnovi. Nadalje, podatci se prikupljaju za ostale ESI fondove kako bi se osigurala daljnja potpora UT-ovima. Talijanski NRM također pruža podršku s poboljšanim korištenjem podataka FADN-a <sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka>. Sveobuhvatna baza podataka latvijskog NRM-a⁽⁸⁾ najbolji je primjer kako baza podataka NRM-a može još više podržati evaluaciju. Vija Veisa, koordinatorica projekta latvijskog NRM-a, naglašava: „stvoren je baza podataka koja podržava samoprocjenu i daje podatke za evaluaciju u kvantitativnom i kvalitativnom smislu“. Nadalje, povezujući prikupljene podatke o pokazateljima gospodarskih učinaka poljoprivrednih gospodarstava s podacima prikupljenim u NRM-u, moguće je pratiti kako su dionici koristili dostupne informacije i obrazovnu potporu te kako je to utjecalo na ekonomske rezultate gospodarstva.

Podrška za evaluaciju pruža interaktivni alat na mrežnim stranicama EMRR-a kako bi dionicima uključenim u evaluaciju pomogla ocijeniti potrebe za podacima za različite evaluacijske pristupe

Pružanje smjernica za vlastitu upotrebu

NRM-ovi mogu pružiti niz vrijednih dugoročnih potpora dionicima putem vodiča, studija i priručnika. Mreža MEN-D u Njemačkoj objavila je praktične upute⁽⁹⁾ za izvješćivanje o evaluaciji u GIP-u za 2017. i 2019.; izradili su priručnik za praćenje koji pruža podršku UT-ima, a koji se revidira kako bi odražavao najnovije zahtjeve EU za praćenjem; te su pripremili dokumentaciju za nabavu koja će pomoći u pripremi za sljedeće razdoblje financiranja. Finski NRM surađivao je s LAG-ovima u pripremi „priručnika o kvaliteti“ kao pomoć za međusobne stručne procjene LAG-ova. Talijanski NRM izradio je studije o inovacijama, dizajnu i izvedivosti evaluacija, o tome kako poboljšati kvalitetu podataka i upravljanje te kako odabrati dodatne pokazatelje.

Podrška za evaluaciju nudi čitav niz smjernica, informativnih članaka i radnih dokumenata⁽¹⁰⁾ koje države članice i NRM-ovi mogu dalje prilagoditi svojim lokalnim potrebama i posebnostima

Dijeljenje praksi u klasterima

Nordijska i baltička ruralna mreža je višenacionalna mreža koja spaja klastere NRM-ova. Služi kao skupina na višoj razini za koordinaciju i razmjenu i za UT-ove i NRM-ove u sedam država sudionica. Jedan od glavnih ciljeva Nordijsko-baltičke mreže jest komunikacija o prednostima PRR-ova. Provođenje ove evaluacije je ključno. Mreža tako prikuplja podatke iz NRM-ova i pruža zajedničku statistiku na razini pokazatelja. Mreža koordinira međusobnu evaluaciju među članovima kako bi im pomogla evaluirati njihovu učinkovitost. Lauri Hyttinen, mrežni stručnjak u finskoj jedinici za potporu mreži i član Nordijsko-baltičke mreže, objašnjava: „ono što smo postigli je visoka razina izvršenja unutar mreže. Kada članovi mogu sami planirati i provoditi aktivnosti, mogu i bolje zadovoljiti svoje potrebe, a mi to samo moramo omogućiti.“ Nordijsko-baltička mreža također je naglasila razmjenu praksi kroz njihovu „Nordijsko-baltičku ruralnu i pomorsku nagradu“.

Podrška za evaluaciju podržava evaluacijske događaje (npr. Nordijska i baltička ruralna mreža) kroz prezentacije i radne skupine o evaluaciji NRM-a⁽¹¹⁾

(7) <https://www.reterurale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/DPagina/18498>

(8) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/gpw-6_poster_lv.pdf

(9) http://www.men-d.de/uploads/media/170120_MEND_Hinweise_Erstellung_AIR_Stand_01_2017.pdf

(10) https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications_en

(11) <http://ksow.pl/en/news-single-view-en/entry/7313-samorzadowy-lider-zarzadzania-2015-razem-dla-r.html>

Objedinjavanje evaluacijskih praksi diljem Europe

Iako NRM-ovi promiču ključno umrežavanje na nacionalnoj i lokalnoj razini, višenacionalne mreže mogu te mreže ujediniti u klustere. Podrška za evaluaciju služi kao dinamična baza i za pružanje smjernica državama članicama (DČ) i za prikupljanje i dijeljenje praksi, što je od ključnog značaja za kontinuirano učenje i razvoj. Podrška za evaluaciju prikuplja prakse od MS-ova o najrelevantnijim temama i provodi Radionice dobre prakse za sve dionike uključene u evaluaciju koje pokrivaju ove teme. Na primjer, Radionica dobre prakse „Prikaz dodane vrijednosti pristupa LEADER/CLLD kroz evaluaciju“ organizirana je u suradnji s finskim UT-om i NRM-om zbog njihovog interesa i rada na toj temi. Procjena na razini LAG-a uvedena je kao novi zahtjev u programskom

razdoblju 2014. - 2020., a finska mreža bila je dobro postavljena kako bi pomogla svojim članovima odgovoriti na ovu novu potrebu. Ostali NRM-ovi ne samo da su prisustvovali radionici, već su i financirali sudjelovanje LAG-ova kako bi poboljšali svoje kapacitete u evaluaciji ili podržali sudjelovanje stručnjaka koji bi tada mogli pomoći administratorima u njihovim državama članicama da bolje razumiju sadržaj. Prezentacije iz različitih država članica (uključujući Njemačku, Dansku i Italiju) i drugih mreža povezanih sa sektorom (npr. FARNET) dale su vrijedan doprinos razmjeni znanja skupina dionika iz različitih zemalja. Radionica je služila kao prostor za prijenos znanja i umrežavanje na svim razinama upravljanja, regijama i fondovima EU.

Ostale formalne i neformalne mreže na razini EU, kao što su REECAP⁽¹²⁾ i Europsko društvo evaluatora⁽¹³⁾ daju jedinstven doprinos evaluacijskoj

zajednici fokusirajući svoju pažnju na određene napredne metode i organizirajući godišnje forume za razmjenu.

Mreže u EU imaju nezamjenjivu ulogu u politici ruralnog razvoja EU - osobito u pogledu evaluacije - jer djeluju kao sakupljači informacija i prenose znanje. Svaka mreža igra važnu ulogu na svojoj razini upravljanja u povezivanju dionika uključenih u evaluaciju i povezivanju s kolegama diljem Europe. NRM-ovi sakupljaju prakse i podupiru lokalne uprave u njihovim pojedinačnim zadaćama vezanim uz evaluaciju, dok višenacionalne mreže mogu okupiti skupine država članica radi razmjene tih informacija. Podrška za evaluaciju može objediniti ove prakse i dionike na razini EU, osiguravajući da sve države članice mogu učiti jedne od drugih i da se znanje može prikupiti i dijeliti na dobrobit svih.

SAMOPROCJENA MREŽA

Samoprocjena, kada se provodi putem mreža, znači sustavnu procjenu i promišljanje o radu mreže od strane same mreže. Cilj je kontinuirani razvoj i poboljšanje postignuća i metoda rada. Samoprocjena pomaže identificirati čimbenike uspjeha, najbolje prakse te uska grla i dogovoriti se o daljnjim radnjama. U idealnom slučaju, kontinuirana samoprocjena trebala bi biti dio normalnog načina rada.

Iako samoprocjena dijeli nekoliko aspekata s evaluacijom, postoje i važne razlike. Glavna razlika je u tome što je evaluacija obično vanjska procjena rezultata i ostvarenja, dok je samoocjenjivanje uključivo ili participativni proces koji revidira aktivnosti ili poduzete radnje.

Podrška učenju

Samoprocjena otkriva važne informacije o aspektima radnih metoda i rezultata mreže, kao što su napredak ka ciljevima, kvaliteta rada ili uspjeh komunikacijske strategije. Također povećava transparentnost i odgovornost mreže.

Konkretno, samoprocjena se temelji na identificiranju čimbenika uspjeha, najboljih praksi i uskih grla. u najboljem slučaju, ovo razmišljanje o metodama rada i alatima može uštedjeti vrijeme i resurse. Rezultati samoprocjene također su važan materijal za komunikacijske aktivnosti i priče o uspjesima i postignućima - obično privlačnijima od informacija o sastancima mreža i redovitim aktivnostima.

Vlasništvo

Glavni cilj samoprocjene je osvrt sudionika na uspjehe i izazove. Stoga je iznimno važno da postoji rašireno sudjelovanje i prihvaćanje procesa. Također je moguće ugovoriti vanjskog konzultanta ili nekoga tko će pružiti pomoć u oblikovanju procesa i alata za samoprocjenu. Međutim, vlasništvo nad procesom i odgovornost za djelovanje u skladu sa zajedničkim dogovorenim daljnjim koracima ostaje na mreži.

Dobro planiranje i priprema

Proces samoprocjene sličan je procesu evaluacije. Faza planiranja definira motivaciju, teme, resurse, vremenski okvir i korištenje rezultata. Faza pripreme

(12) Istraživačka mreža o ekonomskim eksperimentima za Zajedničku poljoprivrednu politiku, <https://sites.google.com/view/reecap/about>

(13) Europsko društvo evaluatora (EES), <https://www.europeanevaluation.org/>

uključuje oblikovanje pitanja i metode prikupljanja podataka. Kada se dobro izvede, faze planiranja i pripreme stvaraju zajedničku viziju o tome zašto se radi samoprocjena, njen fokus i metodologija te predviđena namjena rezultata. Sljedeći koraci su faza provedbe, nakon koje slijedi diseminacija nalaza ciljnim skupinama.

Alati

Samoprocjena se temelji na prikupljanju, analizi i interpretaciji informacija, obično o radnom procesu ili o ostvarenjima i rezultatima. Podaci o samoprocjeni prikupljaju se standardnim metodama prikupljanja podataka, kao što su analiza pokazatelja, upitnici, ankete i intervjui fokusnih grupa (vidi sliku 1). Samoprocjena može uključivati i povratne informacije od dionika. Digitalni alati kao što su elektronička istraživanja ili interaktivni alati koji se koriste tijekom događanja često se koriste u prikupljanju podataka.

Za najbolje rezultate, aktivnosti samoprocjene trebali bi se provoditi dosljedno. Na primjer, prvo se može provesti analiza razine pokazatelja ostvarenja kako bi se dobila slika o trenutnom stanju, a naknadna anketa među dionicima može dati uvid u zapažene uspjehe, izazove te aspekte kvalitete i, na kraju, oni koji su odgovorni za upravljanje mogu raspravljati o trenutnom stanju i stajalištima dionika te dati preporuke za budućnost. Prikupljanje podataka, analiza i izvješćivanje su aktivnosti koje zahtijevaju značajne resurse jer se podaci moraju pažljivo analizirati kako bi se mogli koristiti na smislen način.

Samoprocjena ili vanjska evaluacija

Samoprocjena i vanjska evaluacija imaju zajedničke značajke, kao što su metode prikupljanja podataka i neki izvori podataka.

Međutim, samoprocjena se razlikuje od vanjske evaluacije na nekoliko načina. Prije svega, evaluacije provode nepristrani stručnjaci koji su van područja koje se ispituje s druge strane, samoprocjena je po prirodi participativna i reflektivna, što znači da ljudi koji su uključeni u neki proces također procjenjuju taj proces. Drugo, vanjska evaluacija je često sažeta i usredotočena na postignuća, važnost utjecaja i povezanost. Nasuprot tome, samoprocjena razmatra postignuća, procese, prednosti i područja koja treba poboljšati. Konačno, vanjske evaluacije obično su više kvantitativne, koriste širi raspon izvora podataka i informacija i stavljaju veći naglasak na reprezentativnost podataka. Međutim, materijali za samoprocjenu i sažeci su obično vrlo korisni za vanjske evaluacije.

FINSKI NSU

Jedinica za podršku (NSU) finskoj nacionalnoj ruralnoj mreži usustavila je svoje korištenje samoprocjene u 2016. godini. NSU je formalizirao logiku intervencije NRM-a i izradio srednjoročni plan za aktivnosti evaluacije i samoprocjene.

„Proces samoprocjene nam je pomogao razjasniti vlastite ciljeve i povezati naš rad sa širom slikom. On pruža dobru strukturu za usredotočivanje na prave stvari. Kada su ciljevi jasni, također je moguće provjeriti kako napredujemo prema njima”, rekao je Lauri Hyttinen, koordinator mreže finskog NSU-a.

Rezultati samoprocjene se koriste za poboljšanje procesa, a rezultati se obično prikazuju i o njima se raspravlja na sastancima upravljačke skupine NRM-a. Osim toga, samoprocjena je stekla važniju ulogu kao način za razvijanje vlastitih metoda rada jedinice.

„Samoprocjena je dio filozofije neprestanog poboljšanja. Želimo biti bolji u onome što radimo, redovito provjeravamo kako smo uspjeli i zašto - ili zašto ne. To je bit samoprocjene. Ne mora biti komplicirano, niti bi taj proces trebao biti pretežak. Najvažnije je biti otvoren i voljan učiti”, kaže Teemu Hauhia, voditelj finskog NSU-a.

Kao dio svoje uobičajene prakse, finski NSU prikuplja povratne informacije na svim događanjima koje organizira.

Povratne informacije se sažimaju i o njima se raspravlja na redovitim sastancima jedinice. Također, ako su vanjski izvođači uključeni u organizaciju ili sadržaj događanja, s njima se raspravlja o povratnim informacijama. Povratne informacije i naučene lekcije uzimaju se u obzir pri planiranju i organiziranju budućih događanja.

NSU je u svoj kvartalni sastanak tima uključio samoprocjenu kao temu. Svaka tri mjeseca analizira se i raspravlja o nekom zajednički određenom dijelu rada jedinice. Na primjer, u 2016. je jedno događanje za LAG-ove odabrano za dubinsku analizu. Cijeli proces od planiranja do završetka događanja bio je izložen na zidu. Nakon toga, raspravljalo se o uspjesima, neuspjesima i resursima korištenim za svaki korak u procesu.

To je dovelo do identifikacije faktora uspjeha i problematičnih područja u organizaciji događanja. Naposljetku, raspravljalo se i o analiziranim povratnim informacijama sudionika i izrađene su preporuke za buduće aktivnosti.

NSU smatra da je postupak izlaganja na zidu bio vrlo koristan. Ne samo da je stvorio osnovni predložak za organiziranje događanja, već je i poboljšao planiranje resursa za buduće događaje. Na taj je način pola dana utrošenog na promatranje šire slike smanjilo radno opterećenje za naknadna događanja.

Slika 1.: Questions guiding the self-assessment process

Faza planiranja	Faza pripreme	Faza provedbe	Faza dijeljenja
<ul style="list-style-type: none"> • Zašto? • Što? • Kada? • Tko? • Koliko (resursa/€)? • Kako se rezultati koriste? 	<ul style="list-style-type: none"> • Što se traži? • Koji su izvori podataka? • Kako se podatci prikupljaju? 	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupljanje podataka • Analiza • Izvješćivanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacija • Tko? Što? Kome? Kako Kada? • Korištenje rezultata i preporuka

SAMOPROCJENA EUROPSKIH RURALNIH MREŽA

Umrežavanje ima istaknutu ulogu u europskoj politici ruralnog razvoja. Samoprocjena europskih ruralnih mreža tj. Europske mreže za ruralni razvoj (EMRR) i mreže Europskog inovacijskog partnerstva za poljoprivrednu produktivnost i održivost (EIP-AGRI) omogućuje objema mrežama da kontinuirano preispituju svoje poslovanje.

Fokus samoprocjene je provedba Strateškog okvira ruralnih mreža EU (14). Strateški okvir usmjeren je na tri opća cilja: povećanje sudjelovanja; poboljšanje kvalitete politike; i povećanje svijesti. Cilj je izvući pouke iz prošlih iskustava, prilagoditi sadašnje planove rada i poboljšati buduću učinkovitost.

Samoprocjena Europskih ruralnih mreža za 2017. imala je brojne komponente. Prvo, podatci su pružili informacije

o nizu pokazatelja ostvarenja i rezultata, od kojih je većina pružena i izvedena iz rada triju jedinica za potporu europskih ruralnih mreža (tj. Kontaktne točke EMRR-a, Podrške za evaluaciju i EIP-AGRI Uslužnog centra). Samoprocjena je dovršena nalazima iz ankete poslana članovima Skupštine ruralnih mreža EU-a i upravljačke skupine, kao i podskupini za inovacije, podskupini za pristup LEADER/CLLD i Stručnoj skupini za praćenje i evaluaciju ZPP-a (Grexe), nakon čega je uslijedila rasprava o nalazima i nacrtima preporuka u tijelima koja upravljaju ruralnim mrežama. Na sastanku održanom u prosincu 2018. godine, Skupština ruralnih mreža zatražila je pokretanje određenih aktivnosti samoprocjene ruralnih mreža EU-a za 2019. godinu.

Slika 2.: Primjeri rezultata i preporuka samoprocjene ruralnih mreža EU za 2017. godinu⁽¹⁵⁾

Cilj	Rezultati	Preporuka	Moguće radnje
Povećanje sudjelovanja	Aktivnosti ruralnih mreža EU dovele su do većeg uključivanja različitih dionika u ruralni razvoj i dobro su usmjerene na njihove potrebe.	Povećajte uključenost nacionalnih i lokalnih dionika.	Replicirajte događanja na razini EU na nacionalnoj ili lokalnoj razini na nacionalnom jeziku.
		Bolje prihvatite informacije i potrebe lokalnih dionika radeći s lokalnim organizacijama koje s njima surađuju.	Potaknite više organizacija koje rade s lokalnim dionicima da se uključe u ruralne mreže EU i aktivnosti NRM-a.
Poboljšanje kvalitete politike	Mreže EMRR i EIP-AGRI su uspješno poboljšale kvalitetu politike ruralnog razvoja.	Istražite uska grla u ostvarivanju politika i kako ih riješiti na odgovarajućoj razini.	Razvijte informacije i sustavnu usporedbu mehanizama ostvarivanja politika u državama članicama. Identificirajte tko je nadležan za ispravljanje takvih situacija.
Povećanje svijesti	Aktivnosti ruralnih mreža EU pridonijele su povećanju svijesti o prednostima politike ruralnog razvoja.	Maksimalno iskoristite učinak umnožavanja usmjeravanjem informacija onim dionicima koji razumiju ulogu mreža EU i njihov način rada.	Pronađite i uključite dionike komunikacije koji mogu najbolje prenijeti poruke ruralnih mreža EU ciljnoj publici.

(14) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/sg7_strategic-assessment-framework.pdf

(15) Konsolidirano izvješće o postupku samoprocjene ruralnih mreža može se pronaći na mrežnim stranicama EMRR-a, https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/eurn_sa_consolidated-report_en.pdf

5. Bogata mreža ekosustava

© Freepik

Ruralne mreže EU - EMRR djeluju zajedno s mrežom Europskog inovacijskog partnerstva za poljoprivrednu produktivnost i održivost (EIP-AGRI) - postoje unutar raznolikog ekosustava europskih mreža. Europska je komisija uspostavila i pružila sredstva za mnoge mreže koje podupiru provedbu politika.

Ovaj članak pobliže razmatra neke od mreža koje se financiraju iz europskih strukturnih i investicijskih fondova i pokušava izvući neke pouke. EMRR i EIP-AGRI su „mreže mreža“ koje povezuju institucije izravno uključene u provedbu politike ruralnog razvoja s nacionalnim ruralnim mrežama i nizom mreža dionika koje su se formirale oko interesa određenih skupina ili pitanja u cilju rješavanja razvojnih pitanja poljoprivrede, zaštite okoliša, društvenog ili teritorijalnog razvoja.

EUROPSKE MREŽE POLITIKE

MREŽE DIONIKA

EUROPSKE MREŽE POLITIKE

Mreže politike dijele cilj okupljanja ljudi kako bi se izgradilo znanje i razmijenila mišljenja o tome kako poboljšati politiku EU. Imaju mnogo sličnosti, ali i mnoge razlike u strukturi i načinu rada te u tome na što su usredotočene, što pruža bogat izvor

ideja i eksperimentiranja. Ovdje se uspoređuju četiri mreže koje se financiraju iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF): „mreže za učenje“ Europskog socijalnog fonda (ESF); URBACT u Europskom fondu za regionalni razvoj (EFRR); FARNET u Europskom fondu za

pomorstvo i ribarstvo (EFPR); i EIP-AGRI u Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj (EPFRR).

Na slici 1. prikazani su glavni ciljevi i razlikovna obilježja četiriju mreža politika koje su razmotrene u ovom članku - jedna je odabrana za svaki od glavnih ESIF-a.

Slika 1.: Primjeri mreže politike u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova

Fond	Mreža	Glavni ciljevi	Razlikovna obilježja
ESF	Mreže učenja https://ec.europa.eu/esf/transnationality/content/esf-learning-networks-2007-2013	Izvući pouke iz inovacija u zapošljavanju i socijalnoj politici u državama članicama za uključivanje provedbe ESF-a.	Snažan naglasak na ugrađivanju inovativnih pristupa unutar upravljačkih tijela. Razvoj novih pristupa i alata za zajedničko učenje o politikama.
EFRR	URBACT http://urbact.eu/	Promicati učenje od kolega među mrežama gradova o ključnim temama relevantnim za integrirani teritorijalni razvoj.	Strukturiran i jasan pristup koji podržava višenacionalnu suradnju izravno između gradova na strateškim temama. Participativno jačanje kapaciteta.
EFPR	FARNET http://www.farnet.eu	Podržati uvođenje pristupa CLLD u obalna područja.	Usmjerena na određenu mjeru i cilj (CLLD, obalna i ribolovna područja). Jasan mandat za izgradnju kapaciteta duž cijelog lanca isporuke.
EPFRR	EIP-AGRI https://ec.europa.eu/eip/agriculture/	Poticati inovacije u sektoru poljoprivrede i šumarstva povezivanjem Operativnih skupina, savjetodavnih službi i istraživača.	Jasno je usredotočena na potporu uspješnoj provedbi inovativne mjere s posebnim ciljnim skupinama. Fleksibilni alati poput vrlo konkretnih i kratkoročnih fokus grupa. Uspostavlja veze između ZPP-a i EU-ove politike istraživanja i inovacija.

Primjer ESF umrežavanja - od zajednica prakse do mreža za učenje

Trenutni pristup umrežavanju politika u okviru Europskog socijalnog fonda (ESF) potječe iz inicijative Zajednice EQUAL iz 2000. - 2006. koja je, u stvari, usvojila nekoliko ideja iz pristupa LEADER. Kako bi podržala provedbu ovog novog pristupa politici zapošljavanja, Europska komisija je uspostavila niz mreža kako bi upravljačkim tijelima omogućila zajednički rad na određenim temama.

Prve mreže za učenje stvorene su u razdoblju od 2007. do 2013. te su se temeljile na načelu samostalno motiviranih „zajednica prakse“ (ZP)⁽¹⁾. Većina sudionika ZP-a došla je iz upravljačkih tijela (UT) ESF-a, a ne s projektne razine. Iako je to učvrstilo politiku i UT-ovu ulogu financiranja te je bilo pozitivno za buduće financiranje i razvoj politike, ono je također ograničilo sudjelovanje sudionika projekta koji su radili na terenu s ciljnim skupinama.

U programskom razdoblju 2014. - 2020. zajednice praksi pretvorile

su se ESF-ove mreže za učenje“. Višenacionalna platforma trenutno upravlja i podržava devet tematskih mreža o glavnim temama ESF-a: zapošljavanje, uključenost, zapošljavanje mladih, učenje i vještine, socijalna ekonomija, upravljanje i javna uprava, pojednostavnjenje, partnerstvo i migranti. Kao i do sada, svaka mreža za učenje uglavnom uključuje nadležna upravljačka tijela zajedno s malim brojem ključnih dionika.

(1) Koncept Zajednica prakse razvio je Etienne Wenger koji je definirao i kategorizirao 28 oblika suradničkog učenja. Formalno i neformalno učenje i znanje mogu se dobiti unutar zajednice i izvan nje.

Inicijativa EQUAL usredotočila se na pet glavnih tema vezanih uz zapošljavanje: povećanje zapošljavanja, poticanje uključivog poduzetništva, olakšavanje prilagodljivosti, promicanje rodne ravnopravnosti i integriranje tražitelja azila⁽²⁾. Inicijativa EQUAL uvelike se razlikovala od prethodnih generacija programa ESF-a po tome što je otvorila prijave za financiranje ne za one koji promoviraju pojedine projekte, već za partnerstva koja uključuju glavne horizontalne sudionike na lokalnoj razini, uključujući NVO-e, i administraciju u vertikalnom lancu upravljanja. Inicijativa se isključivo bavila inovacijama u vrijeme prije nego što je pojam društvene inovacije populariziran te se zalagala za osnaživanje korisnika. Cilj je također bio uključiti dobre prakse u politiku tržišta rada na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini.

© Europska unija

Primjer EFPR umrežavanja - URBACT

Kao i u slučaju umrežavanja ESF-a, mreža URBACT počela je kao inicijativa razmjene malih razmjera i učenja s ciljem pomaganja u provedbi programa Inicijative Zajednice URBAN 1 i 2 koji su podržali gospodarsku i društvenu obnovu gradova i susjedstava u krizi u svrhu promicanja održivog urbanog razvoja. Za razliku od mreža drugih fondova, ona se financira kao poseban operativni program pod podijeljenim upravljanjem Odbora za praćenje upravljačkih tijela (UT) država članica.

Tijekom evaluacije mreže URBACT 1 (2002. - 2006.) primijećeno je da se učenje o politici putem višenacionalnih posjeta nije pretvorilo u poduzimanje radnji na razini gradova sudionika. Važna je promjena nastupila s mrežom URBACT 2 (2007. - 2013.). Ključni prijedlog da se učenje odvija kod kuće sastoji se u tome da bi svaka općina trebala izraditi akcijski plan za rješavanje najvećeg izazova. Stoga je mreža URBACT 2 razvila metodu za akcijsko planiranje utemeljenu na modelu lokalne akcijske grupe, koja je u nekim aspektima slična pristupu LEADER.

Mreže gradova formirane su u dvije faze koje su trajale ukupno 36 mjeseci. u mreži URBACT 2 otprilike 500 gradova sudjelovalo je u 50

mreža za planiranje djelovanja u velikom broju tematskih područja, od socijalne uključenosti do „pametnih gradova“ i veza sa sveučilištima. Više od 5000 dionika radilo je na lokalnoj razini i gotovo su svi gradovi uspjeli izraditi lokalne akcijske planove koristeći metodu URBACT.

Značajke URBACT modela

URBACT ima dobro osmišljen model za sudjelovanje gradova u akcijskom planiranju za integrirani i održivi razvoj. Model je tijekom godina usavršen i uključuje opsežne smjernice

o svakom aspektu metode URBACT, iz skupa alata za akcijsko planiranje⁽³⁾ - prevedenog na sve jezike EU - do vrlo specifičnih vodiča za vođenje sastanaka. Kako bi podržao svoju osnovnu aktivnost umrežavanja URBACT je također uveo značajnu izgradnju kapaciteta namijenjenu sudionicima svojih mreža kroz ljetne škole i nacionalne programe osposobljavanja.

Međutim, u očima nekih stručnjaka URBACT-a, postoji još izazova oko samog pristupa. Najizrazitiji je ad hoc priroda veza s europskim

© Urbact

Ukupno je oko 140 gradova dobilo sredstva u okviru mreža URBAN 1 i 2, s najčešćom dodjelom sredstava EFRR-a u iznosu od oko 10 milijuna eura. Svaki je grad morao provesti program integriranog urbanog razvoja u gradskom području koje je u nepovoljnom položaju. Predvodnici su bile lokalne vlasti s pristupom odozgo prema dolje izraženijim u odnosu na LEADER. Do 2002. godine je potreba za pronalaženjem načina za umrežavanje 140 gradova koji su radili na obnovi u susjedstvima u nepovoljnom položaju postala neophodna. Stoga je mreža URBACT 1 započela s izgradnjom mreža različitih veličina u vezi s ključnim pitanjima od interesa koja su definirali gradovi.

(2) http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/activities/life.html

(3) Vidjeti URBACT skup alata, http://urbact.eu/sites/default/files/urbact_toolkit_online_4_0.pdf

strukturnim i investicijskim fondovima. Odgovornost je pojedinih gradova da uspostave veze sa svojim relevantnim upravljačkim tijelima za financiranje iz EFRR-a ili ESF-a.

Izazov se javlja kada se gradovi bore da pronađu sredstva za svoje akcijske planove. Ne postoji automatska poveznica između URBACT gradova i operativnih programa koji financiraju kohezijsku politiku. Štoviše, kriteriji odabira za projekte rijetko su dodijelili dodatne bodove za gradove koji imaju kvalitetan akcijski plan koji sadrži ključne elemente kojima se bave mreže URBACT.

Naposljetku, URBACT 2 model uključivanja dionika koji se temelji na sveobuhvatnom akcijskom planu možda je bio radikalniji u 2007. godini, ali danas se prednost može dati sličnom modelu zajedničkog dizajna nakon kojeg slijedi eksperiment malog opsega u odnosu na isporuku složenih akcijskih planova nakon godina planiranja.

Najveće nasljeđe programa URBACT bilo je stvaranje prave zajednice prakse koja uključuje stručnjake i tvorce politike iz gradova svih veličina, kao i na nacionalnoj razini. URBACT festivali znanja sada privlače više od 500 sudionika, a brojevi iz mreža koje nisu dio URBACT-a rastu. Najnovije događanje, održano u Lisabonu u listopadu 2018. godine, pohađalo je 250 gradova, od kojih je 75 novih u URBACT-u.

Primjer EFPR umrežavanja – FARNET

U razdoblju od 2007. do 2013. godine, Europska komisija pokrenula je novu fazu lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD) u ribolovnim i obalnim područjima. To je bio odgovor na smanjenje ribljih stokova što je dovelo do smanjenja prihoda i zaposlenosti u sektoru ribarstva, stvarajući značajne izazove za područja koja ovise o ribarstvu. Međutim, ovaj novi pristup je, u početku, naišao na otpor i ribara i UT-a, koji su nerado razvijali novi pristup za pitanja vezana uz ribolov.

Europska komisija osnovala je FARNET jedinicu za potporu kako bi razmijenila dobru praksu i izgradila razumijevanje i kapacitet diljem cijelog lanca isporuke. s vremenom je postalo očito da projekti koje podupire CLLD mogu otvoriti mogućnosti ne samo unutar lanca vrijednosti u ribarstvu, nego i stvaranjem veza s drugim segmentima lokalnog gospodarstva, stvarajući prijeko potrebne lokalne poslove.

Osim prepoznavanja i promicanja dobrih praksi, FARNET okuplja ključne dionike: lokalne akcijske skupine u ribarstvu (FLAG-ovi), UT-ove, stručnjake za ribarstvo i Europsku komisiju. Zanimljivo je da se ovaj pristup usklađuje s jednom od ključnih preporuka tematske skupine EMRR-a o uključivanju dionika⁽⁴⁾: „Jedan od najvećih izazova ostaje stvaranje mostova između tih različitih kategorija dionika, točnije između širokih društvenih potreba koje su izrazili dionici civilnog društva i tehničke stvarnosti provedbe politike.“

Mreža je dvosmjerni komunikacijski kanal koji donosi informacije s terena na razinu EU i naglašava dodanu vrijednost EU na lokalnoj razini.

“Tim FARNET-a se redovito sastaje s dužnosnicima GU MARE (Europska komisija) zaduženim za određenu državu. Oni također sudjeluju u sastancima s državama članicama u stručnoj skupini EFPR-a. Njihova prisutnost omogućuje da se pitanja koja se odnose na CLLD utvrde odozdo prema gore i rasprave s drugim dionicima.”

Gilles Van de Walle,
voditelj FARNET tima

Mrežu koordinira jedinica za potporu pod nadzorom Glavne uprave za pomorstvo i ribarstvo (DG MARE) Europske komisije. Nacionalne mreže za ribarstvo također su uspostavljene u 10 država članica⁽⁵⁾, a FLAG-ovi se u nekim državama susreću i na regionalnoj razini. FARNET kombinira mrežne alate za istraživanje određenih tema. Primjerice, nedavni vodič o „Jačanju upravljanja lokalnim resursima“⁽⁶⁾ temelji se na nizu dobrih praksi koje je utvrdila jedinica za potporu i koje su raspravili članovi mreže. Vodič pruža praktične savjete na sedam jezika.

(4) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tq_stakeholder-involvement_final-report.pdf

(5) Prema propisima EFPR-a one nisu obavezne, a njihovi proračuni mogu biti vrlo promjenjivi.

(6) https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet2/library/guide/farnet-guide-16-strengthening-local-resource-management_en

Osim toga, FARNET-ova jedinica za potporu pruža stručne savjete i pomoć, organizira događanja za izgradnju kapaciteta za UT-ove i FLAG-ove te koristi široku lepezu komunikacijskih alata kako bi osigurala optimalan protok informacija. Ključni čimbenik uspjeha leži u tome da su aktivnosti mreže povezane samo s CLLD-om i ne obuhvaćaju ostatak EFPR-a ili širu pomorsku politiku. To usredotočuje misiju FARNET-ove jedinice za potporu, čije se djelovanje odvija u kontekstu višegodišnje strategije koja je usklađena sa stopom implementacije CLLD-a.

Primjer EFRR umrežavanja – EIP-AGRI

Kako bi podržala svoju Strategiju rasta Europa 2020., EU je pokrenuo vodeću inicijativu Unije inovacija, uključujući pet europskih inovacijskih partnerstava (EIP). EIP-ovi su vođeni izazovima, usredotočujući se na društvene koristi i brzu modernizaciju povezanih sektora i tržišta. Ove inicijative su razvijene kako bi se udružilo stručno znanje i resursi u cijelom lancu istraživanja i inovacija okupljanjem svih dionika na

nacionalnoj, regionalnoj i EU razini. EIP-AGRI radi na poticanju konkurentnog i održivog sektora poljoprivrede i šumarstva koji „ostvaruje više s manje“.

EIP-AGRI okuplja sudionike iz različitih lanaca opskrbe kako bi zajedno radili na projektima s više sudionika u cilju rješavanja određenog problema ili utvrdili i razvili priliku. To se prvenstveno postiže kroz operativne skupine (OS) koje se financiraju u okviru mjere 16: Suradnja koja uključuje poljoprivrednike, savjetnike, istraživače, tvrtke i ostale koji stvaraju lokalna partnerstva kako bi pronašli inovativna rješenja za specifične izazove ili mogućnosti s kojima se susreću poljoprivrednici.

Tijekom razdoblja 2014. - 2020. cilj je uspostaviti više od 3200 operativnih skupina diljem Europe. Kako bi se to postiglo, nacionalne ruralne mreže i drugi subjekti na nacionalnoj i regionalnoj razini (npr. savjetodavne usluge) blisko surađuju s EIP-AGRI Uslužnim centrom na razini EU kako bi osigurali namjensku izgradnju kapaciteta i podršku. Do sada je stvoreno oko 1000 OS-ova o širokom rasponu ključnih pitanja, čime se jačaju veze između poljoprivrednika na lokalnoj razini i šireg Sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS)⁽⁷⁾.

Još jedna snaga EIP-AGRI mreža je način na koji objedinjuju znanje stečeno na lokalnoj razini putem OS-ova sa širim istraživačkim aktivnostima - i kroz niz vrlo specifičnih fokusnih grupa, kao i osiguravanjem dvosmjernog protoka informacija s više od 100 projekata s više sudionika (uključujući 29 trenutačnih tematskih mreža) koji se financiraju iz programa Obzor 2020., okvirnog programa EU za istraživanje i inovacije.

Uključivanje inovacije

Četiri mreže politika navedene na slici 1 općenito su stvorene kako bi se razmijenile dobre prakse i podržao razvoj nove inicijative ili politike. Kao što prvi članak u ovom izdanju revije ruralnog razvoja EU navodi, to je bio slučaj i Europskog opservatorija LEADER koji se kasnije razvio u EMRR.

Rasprave s ključnim sudionicima u tim inicijativama ukazuju na to da je jedan od glavnih izazova bio i ostaje način kako što bolje uključiti inovativne aspekte koji su identificirani u dobrim praksama u glavnu provedbu.

Kao odgovor na ovaj izazov, opseg europskog umrežavanja postao je raznovrsniji, od primarno „horizontalne“ mreže (razmjena i prijenos dobre prakse između lokalnih sudionika u različitim dijelovima Europe, koji su i dalje vrlo važni) mreže koja obuhvaća „vertikalnije“ umrežavanje (uključujući sudionike u različitim fazama lanca upravljanja na više razina).

Ovaj pomak može se vidjeti u dosegu mreža za učenje ESF-a prema upravljačkim tijelima, u aktivnostima FARNET-a za izgradnju snažnih veza između lokalnih akcijskih skupina za ribarstvo, UT-ova i službenika EU te u bliskoj vezi između EIP-AGRI operativnih skupina i istraživačke politike programa Obzor 2020.

(7) EIP-AGRI brošura o AKIS-u, <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/publications/eip-agri-brochure-agricultural-knowledge-and>

STAKEHOLDER NETWORKS

Ze a razliku od mreža politike koje su izrađene na temelju pristupa odozgo prema dolje, mreže dionika se stvaraju odozdo prema gore. One proizlaze iz lokalne zajednice tj. izravno iz briga, interesa i strasti određene skupine ljudi. One postoje posebno kako bi zaštitile i promicale ove probleme u većoj mjeri.

Mreže dionika mogu poprimiti različite oblike u sklopu ruralnog razvoja. Postoje dobro ustrojene poljoprivredne i zadružne organizacije, kao što su Odbor profesionalnih poljoprivrednih organizacija u EU-u (COPA)-Opća konfederacija poljoprivrednih zadruga u EU-u (COGECA), koje se sastoje od 60 nacionalnih profesionalnih poljoprivrednih organizacija i 31 nacionalne organizacije za suradnju iz zemalja Europske unije, koje predstavljaju više od 28 milijuna poljoprivrednika i 38 000 zadruga.

Tu su i utjecajne i dobro poznate ekološke mreže kao što je Europski ured za okoliš, koji se sastoji od oko 140 organizacija članica u više od 30 zemalja, što predstavlja oko 30 milijuna pojedinačnih članova i pristalica. Drugi primjer je organizacija Birdlife <Život ptica> Europa, čija dva milijuna članova i deseci tisuća volontera brinu o pticama i promjenama staništa o kojima one ovise. Na drugom kraju spektra mnogo je manjih europskih mreža kao što su ELARD <Europska LEADER udruga za ruralni razvoj> i PREPARE <Partnerstvo za ruralnu Europu>, opisane u nastavku, koje rade na nizu tema ruralnog razvoja.

PREPARE

PREPARE, Partnerstvo za ruralnu Europu, osnovala je 1999. skupina europskih i nacionalnih nevladinih organizacija kako bi se zemljama Srednje i Istočne

© Freepik

Europe omogućilo da se bolje pripreme za pristupanje EU. Partnerstvo PREPARE je nastojalo odozdo prema gore razviti mreže koje su se bavile civilnim društvom i jačale ga. Ono želi vidjeti kako ove mreže osnažuju ruralne zajednice da sudjeluju u donošenju odluka o održivom ruralnom razvoju.

PREPARE pogoduje teritorijalnom pristupu nasuprot pristupu temeljenom na projektima, koji se temelji na partnerstvima (uključujući javni, privatni i nevladin sektor), integrirani pristup (povezivanje različitih aspekata kao što su poljoprivreda, razvoj MPS-ova, okoliš i socijalna politika) i inicijative koje pokreću ljudi na lokalnoj razini.

PREPARE je nastavio igrati posebno važnu ulogu u izgradnji kapaciteta ruralnih zajednica za uspostavu i provedbu pristupa LEADER ili sličnih pristupa. Organizacije članice uključuju mješavinu mreža za ruralni razvoj i forume koji djeluju u skandinavskim, srednjoeuropskim i istočnoeuropskim zemljama.

„Program“ PREPARE promiče višenacionalne razmjene u ruralnom razvoju. One se usredotočuju na nove

države članice EU i zemlje koje nisu članice EU. PREPARE nastoji omogućiti učinkovit dijalog, izgraditi povjerenje, uvjerenost i suradnju između lokalnih sudionika, vlada i svih dionika ruralnog razvoja. Njihov program rada provodi se kroz tri glavna elementa:

- Nacionalni programi za pojedine države - promicanje dijaloga i suradnje između različitih sudionika u ruralnom razvoju unutar država;
- Višenacionalne razmjene - razmjena iskustava i ideja u području ruralnog razvoja preko državnih granica;
- Međunarodno umrežavanje - stvaranje formalne mreže koja će omogućiti razmjenu i uzajamnu podršku između dionika zainteresiranih za ruralni razvoj diljem Europe.

PREPARE je jedan od pokretača Europskog ruralnog parlamenta, koji sufinancira program Europske unije Europa za građane. Vlastite aktivnosti programa PREPARE temelje se na raznovrsnoj kombinaciji izvora financiranja, uključujući bespovratna sredstva EU i nacionalnih vlasti te različitih zaklada.

<http://www.preparenetwork.org/>

ELARD

Europska LEADER udruga za ruralni razvoj (ELARD) nastoji popraviti kvalitetu života u ruralnim područjima. ELARD je međunarodna neprofitna udruga osnovana kako bi pridonijela provedbi pristupa LEADER/CLLD u Europi. To se nastojalo postići umrežavanjem s postojećim lokalnim akcijskim skupinama (LAG) i njihovim vrlo lokaliziranim mrežama. Udruga danas okuplja gotovo 2000 LAG-ova iz 25 država. Cilj udruge je širenje filozofije načela pristupa LEADER i CLLD, unutar EU i izvan njega, kroz niz uloga u umrežavanju. To uključuje promicanje suradnje između nacionalnih i regionalnih LEADER mreža i LAG-ova te promicanje zajedničkih projekata i razmjenu iskustava u okviru tih mreža i drugih vanjskih partnera.

Članovi koriste mrežu ELARD za promicanje strategija i lokalnih i nacionalnih inicijativa za ruralni razvoj. ELARD ne samo da gradi veze između ruralnih, urbanih, ribolovnih područja i LAG-ova, već i pomaže lokalnim mrežama da se vertikalno povežu, primjerice s mrežama na europskoj razini kao što su EMRR i EIP-AGRI.

Iako je fokus ELARD-a zaštita i promicanje interesa svojih članova, LAG-ova, zagovaranjem za veće i jednostavnije financiranje za CLLD, napori mreže se podudaraju s aktivnostima drugih mreža, kao što je EMRR, koje pokušavaju poboljšati učinkovitost CLLD strategija i sustava isporuke, čak i ako ne lobiraju za dodatna sredstva. ELARD se dijelom financira iz pretplata LAG-ova, a dijelom iz subvencija država članica.

<http://www.elard.eu/>

Zajedničke značajke

Bez obzira na njihovu veličinu, mnoge mreže dionika uključene u ruralni razvoj imaju niz zajedničkih značajki:

- Uglavnom su to mreže mreža - s organizacijama članicama u različitim državama članicama EU;
- One postoje radi promicanja interesa svojih članova - koji mogu biti uglavnom ekonomski, kao u slučaju poljoprivrednih organizacija, ali mogu biti i briga za okoliš ili socijalno pitanje, ili jednostavno izraženi interes za određenu temu;
- Njihovi poslovni modeli se razlikuju - ali, općenito, njihovi izvori prihoda su raznolikiji od onih u mrežama politika.

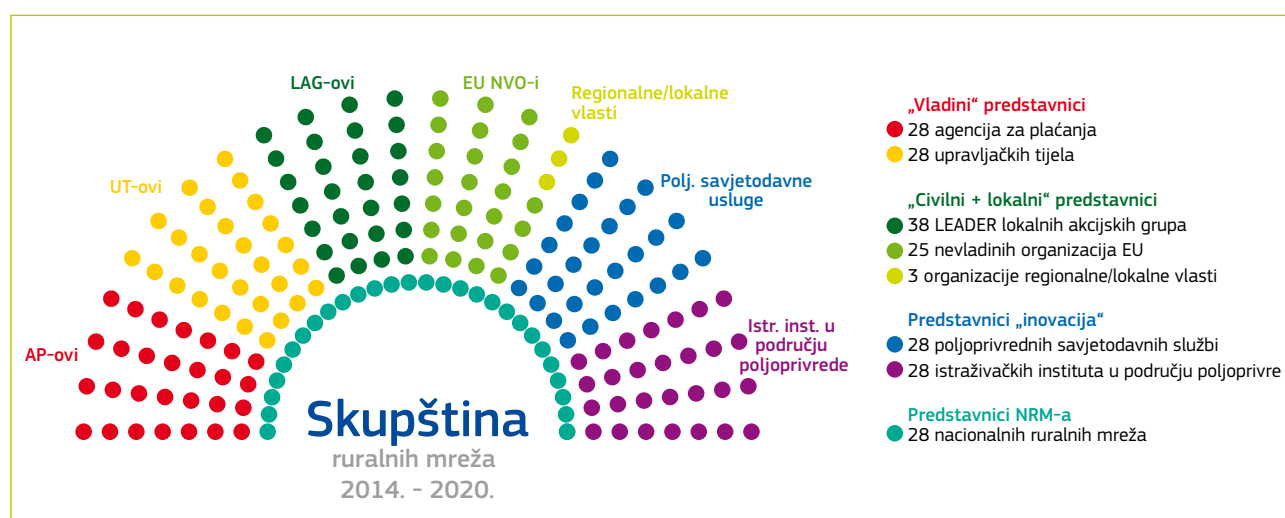
Obično se oslanjaju na kombinaciju članarina, donacija, projektnog rada, bespovratnih sredstava i puno volonterskog rada;

- Obično imaju veću slobodu davanja prijedloga, zagovaranja i kritiziranja politika koje njihovi članovi ne podržavaju.

Skupština ruralnih mreža (tijelo EMRR-a i EIP-AGRI-ja) približava mnoge od tih različitih mreža glavnim institucionalnim i istraživačkim dionicima u ruralnom razvoju. Slika 2 pokazuje da postoji 25 mjesta za mreže dionika EU poput onih opisanih gore.

Mreže dionika mogu posegnuti i obuhvatiti stajališta i brige milijuna ljudi u ruralnim područjima. Mreže politika mogu pomoći podržati provedbu politika EU na terenu, objediniti suprotna stajališta, osigurati da se čuju skriveni glasovi i prikazati uspješne prakse.

Slika 2.: Članovi Skupštine ruralnih mreža od 1. ožujka 2019.

CAP

6. Umrežavanje i novi ZPP

© Europska unija

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) nakon 2020. godine bolje će odgovarati izazovima kao što su klimatske promjene i generacijska obnova. Na temelju devet ciljeva, budući ZPP osigurat će visokokvalitetnu hranu i snažnu potporu europskom modelu poljoprivrede koji također integrira ekološke ciljeve i promiče dinamična ruralna područja. No, što bi novi pristup mogao značiti za umrežavanje i ruralni razvoj?

ŠIRENJE RASPONA UMREŽAVANJA - STRATEŠKI PLANOVI U OKVIRU ZPP-A

IZAZOVI NOVIH MREŽA U OKVIRU ZPP-A

ŠIRENJE RASPONA UMREŽAVANJA - STRATEŠKI PLANOWI U OKVIRU ZPP-A

Dana 1. lipnja 2018. Europska komisija objavila je svoje zakonodavne prijedloge za Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Cilj je prijedloga oblikovati ZPP na način da bolje odgovara na trenutačne i buduće izazove kao što su klimatske promjene ili generacijska obnova, dok će i dalje podupirati održavanje održivog i konkurentnog poljoprivrednog sektora i širi razvoj ruralnih područja. Također uzimaju u obzir više od 320 000 zaprimljenih odgovora na prethodnu javnu raspravu. Kako bi se poboljšao odgovor ZPP-a na ove izazove, predlaže se novi mehanizam ostvarivanja koji se temelji na rezultatima, prema kojem će države članice (DČ) imati mnogo više slobode u osmišljavanju intervencija koje će koristiti za ispunjenje niza

ekonomskih i socijalnih ciljeva te ciljeva zaštite okoliša.

U prijedlozima ZPP-a utvrđena su tri opća cilja i jedan zajednički cilj novog ZPP-a:

- poticati pametan, otporan i raznolik poljoprivredni sektor koji osigurava sigurnost opskrbe hranom;
- poticati brigu o okolišu i djelovanje na klimatske promjene te pridonijeti ciljevima Unije u vezi s okolišem i klimom;
- jačanje društveno-ekonomskog tkiva ruralnih područja; i
- zajednički cilj modernizacije sektora poticanjem i razmjenom znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te poticanje njihovog prihvaćanja.

U okviru ovih općih ciljeva nalazi se devet specifičnih ciljeva (vidi Sliku 1.) za koje države članice moraju pokazati da im doprinose na dosljedan način kroz aktivnosti koje predlažu za financiranje iz oba stupa ZPP-a. One će biti utvrđene u okviru novih strateških planova u okviru ZPP-a i prvi će se put programska potpora ruralnom razvoju proširiti na prvi stup. Te se aktivnosti moraju uklapati u niz vrsta intervencija. u tom će okviru države članice imati mnogo više slobode u odlučivanju o pojedinostima financiranja i gdje će taj novac završiti. Postizanje ovih ciljeva procjenjivat će se pomoću niza pokazatelja, na temelju iskustva iz postojećeg Zajedničkog okvira za praćenje i evaluaciju (CMEF). Važno je da ti planovi pokažu veću ambiciju u odnosu na ciljeve vezane uz okoliš

Slika 1.: Devet predloženih ciljeva za ZPP 2021.-2027.

i klimu u usporedbi sa sadašnjom situacijom.

Prijedlozi za umrežavanje u skladu su s pomakom prema strateškom planiranju i nastoje razmotriti ZPP kao cjelinu, prvi puta uključujući prvi stup, zajedno s ruralnim razvojem u okviru drugog stupa. To znači da će nove mreže ZPP-a moći poduzeti aktivnosti umrežavanja u vezi sa svim intervencijama koje su države članice uspostavile u okviru svojih strateških planova u okviru ZPP-a kako bi pridonijele određenom cilju iz dva stupa, bilo da se radi o podršci generacijskoj obnovi, promicanju borbe protiv klimatskih promjena ili razvijanju kratkih opskrbnih lanaca u pojedinim sektorima. Također, novo se proširenje njihovih ovlasti odnosi na promatranje stanja izvan trenutne provedbe, pružajući podršku i doprinos budućem razvoju strateškog plana u narednim programskim razdobljima. Predviđa se da će se mreže u okviru ZPP-a uspostaviti u svakoj državi članici, s jedinstvenom mrežom u okviru ZPP-a uspostavljenom na razini EU za promicanje umrežavanja i razmjene znanja između nacionalnih mreža, kao i pružanje podrške o zajedničkim pitanjima. Nove nacionalne mreže u okviru ZPP-a uvelike će zamijeniti postojeće nacionalne ruralne mreže i proširiti njihove nadležnosti na uključivanje cijelog ZPP-a. Države članice morat

© Europska unija

će ih uspostaviti najkasnije 12 mjeseci nakon odobrenja Europske komisije odgovarajućih nacionalnih strateških planova ZPP-a. Mreže će se financirati tehničkom pomoći iz EPFRR-a.

Iako će se opseg mreža u okviru ZPP-a - i na nacionalnoj razini i na razini EU - proširiti, njihovi ciljevi ostaju vrlo slični onima trenutačnih mreža NRM-a, EMRR-a i EIP-a. Prijedlozi su više evolucijske prirode nego radikalni i potaknuti su, između ostalog, postupkom samoprocjene iz 2017. koju su provele postojeće ruralne mreže EU, a koje su općenito utvrdile da su se problemi kojima su se bavili i radne metode koje su korištene mreže stvorile pozitivne rezultate

(više o samoprocjeni europskih ruralnih mreža vidjeti na str. 30). Stoga je u nacrtu zakonodavnog akta u potpunosti prepoznata važna uloga koju bi takvo umrežavanje temeljeno na politici trebalo odigrati.

Povećana fleksibilnost koja se daje državama članicama u okviru novog modela ostvarivanja temeljenog na uspješnosti pruža brojne mogućnosti, a ne samo slobodu stvaranja dosljednih, kreativnih i inovativnih pristupa za ostvarivanje ciljeva ZPP-a koji zadovoljavaju gospodarske, socijalne i ekološke potrebe određenog područja. Međutim, razvijanje ovih novih pristupa, preusmjeravanje fokusa s usklađenosti i pravila prema rezultatima i uspješnosti te razrada načina na koji je najbolje osmisliti i kombinirati različite vrste dostupnih intervencija zahtijeva nove načine razmišljanja, rada i posebno umrežavanja. Uvođenje takvih promjena zahtijevat će vrijeme, usmjeravanje i izgradnju kapaciteta. To znači da će doprinos umrežavanja morati biti ojačan, kako na razini država članica, tako i na razini EU. Nova fleksibilnost također će značiti da će, na europskoj razini, mreža na razini EU imati ključnu ulogu u prikupljanju informacija o tome kako su države

CILJEVI MREŽA U OKVIRU ZPP-A

- a. Povećati uključenost dionika u izradu i provedbu strateških planova u okviru ZPP-a.
- b. Pratiti države članice kroz provedbu strateških planova u okviru ZPP-a i prijelaz na model ostvarivanja temeljen na uspješnosti.
- c. Olakšati učenje od sudionika na istim razinama i interakcije između svih poljoprivrednih i ruralnih dionika.
- d. Poticati inovacije i podupirati uključivanje svih dionika u proces razmjene znanja i izgradnje znanja.
- e. Podržati kapacitete za praćenje i evaluaciju svih dionika.
- f. Pridonijeti širenju rezultata strateških planova ZPP-a.

Izvor: *Strateški planovi u okviru ZPP-a - Prijedlog uredbe COM(2018) 392.*

Slika 2.: Sažetak postojećih zadaća NRM-ova i mogućih budućih zadaća nacionalnih mreža u okviru ZPP-a

(1) Vidjeti članak 54. Uredbe (EU) br. 1305/2013 od 17. prosinca 2013. godine.

(2) Vidjeti članak 113. prijedloga Uredbe o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a).

članice uspostavile prilagođenije i raznolikije vrste potpore za postizanje različitih ciljeva u okviru ZPP-a. To će biti korisno kako za razvijanje paneuropskog razumijevanja različitih pristupa koje poduzima država članica, tako i za pojedinačne države članice i dionike kako bi razmijenili iskustva i informacije o tome kako su različite intervencije kombinirane i ciljane, istražujući prednosti i mogućnosti različitih pristupa. Ovo zajedničko učenje će pomoći u razvoju učinkovitijih i jednostavnijih pristupa tijekom vremena. Nacionalne mreže u okviru ZPP-a imat će važnu ulogu i ovdje, podupirući takve razmjene na nacionalnoj i regionalnoj razini, kao i uključivanje i sudjelovanje u razmjenama diljem EU.

Ova promjena u pristupu znači da se nove nacionalne i europske mreže u okviru ZPP-a ne mogu jednostavno smatrati kao vrsta „poboljšanih ruralnih mreža“. Potrebna je korjenitija promjena od toga. Na temelju prethodnog iskustva, kada se javno financirano ruralno umrežavanje proširilo s pristupa LEADER + na cijeli EPFRR u 2007., razumljivo je da je bilo potrebno vrijeme za one koji su uključeni u mreže da u potpunosti prihvate svoju proširenu ulogu i nadležnosti. Međutim, promjena predviđena za umrežavanje od 2021. godine nedvojbeno je još značajnija jer zahtijeva preusmjerenje kako bi se obuhvatio ne samo ruralni razvoj, nego i cjelovitije razmatranje ruralnih područja, gledajući na način na koji se koriste i financiranje iz prvog i drugog stupa unutar određenog područja kako

© Kontakna točka EMRR-a

bi se ostvarile socijalne i ekološke potrebe i prioritete. Potrebno je sada pripremiti teren za ovu promjenu, ako se želi maksimalno iskoristiti prilika za promišljanje o provedbi ZPP-a, povezujući način na koji se intervencije koriste u oba stupa kako bi se postigli ciljevi. Stoga će biti ključno postaviti izgradnju kapaciteta kao važan prioritet kako bi se osiguralo da učinkovite mreže u okviru ZPP-a koje podržavaju cjelokupni ZPP postanu stvarnost u što kraćem roku. Ovdje se ne radi o propisima, nego o stvarnom razumijevanju opsega novih odgovornosti, izazova i mogućnosti među onima koji će biti zaduženi za uspostavu i razvoj novih mreža.

Nove zadaće, kao što je navedeno u prijedlozima Komisije, prirodno odražavaju središnju ulogu strateških planova u okviru ZPP-a. u usporedbi s trenutačnim zadaćama NRM-ova, ostale razlike uključuju ulogu u doprinosu budućem razvoju ZPP-a,

kao i označavanje stvaranja veza s drugim strategijama i mrežama koje financira Unija. Stoga je opseg operacija mreža u okviru ZPP-a proširen u smislu politike (pokrivajući punu širinu strateških planova u okviru ZPP-a i izravno ih povezujući s ostalim povezanim politikama), kao i vremenski (budući da nadležnost pokriva doprinose budućoj politici ZPP-a). u geografskom smislu, povezivanje s trećim zemljama će se nastaviti.

Nadalje, olakšavanje učenja među kolegama sada je izričito spomenuto unutar zadaća. Prema tome, sada je u prijedlozima mnogo prisutnija ideja da mreže neće biti samo pružatelji informacija, već će biti posebno zadužene za razvoj i primjenu metoda umrežavanja. To će imati utjecaj na potreban skup vještina jedinica za potporu mreži, kao i na neke od dolje navedenih izazova.

IZAZOVI NOVIH MREŽA U OKVIRU ZPP-A

Nove mreže u okviru ZPP-a, koje obuhvaćaju i prvi i drugi stup, u svojoj će srži imati izazov poboljšanja provedbe približno šest puta veće javne potpore u usporedbi s trenutačnim ruralnim mrežama. Na prvi pogled ovo može zvučati zastrašujuće - jer doista, isplate iz prvog stupa koje će mreže u okviru ZPP-a podržati ne samo da predstavljaju daleko najveći iznos sredstava ZPP-a, već su poljoprivrednici velika većina njezinih krajnjih primatelja, od kojih su samo neki uključeni u umrežavanje u okviru drugog stupa. Međutim, u praksi mnoge poljoprivredne organizacije već jesu ugledni partneri u mnogim ruralnim mrežama. S druge strane, mnogi djelatnici nacionalnih, regionalnih pa čak i administracija na razini EU koji su možda uključeni u pružanje potpore iz prvog stupa, imaju malo ili nimalo praktičnog iskustva u umrežavanju. Tako se novim mrežama ZPP-a pružaju značajne

mogućnosti za proširenje vrijednosti umrežavanja na oba stupa ZPP-a, olakšavajući sinergije, interakciju i razmjenu znanja o tome kako pružiti podršku u okviru ZPP-a za postizanje gospodarskih, okolišnih i društvenih ciljeva na dosljedan i integriran način.

Izazov s kojim se suočavaju nove mreže u okviru ZPP-a bit će smisleno uključivanje onih koji su možda skeptični u pogledu vrijednosti koja se može dobiti od takvog uključivanja. U tom smislu, bit će ključno pokazati vrijednost umrežavanja i koristi koje ono može pružiti vladinim dužnosnicima, dionicima i korisnicima sredstava, kao što su poljoprivrednici. Poseban aspekt bit će osiguravanje ispunjavanja potreba specifičnih skupina (kao što su LAG-ovi, Operativne skupine) unutar ovog šireg okvira. Pouke iz trenutnog programskog razdoblja u pogledu uključivanja poljoprivrednika i onih koji ih predstavljaju u kontekstu

EPFRR-a bit će neprocjenjive. Jedan takav primjer bila je radionica koju su zajednički organizirali Kontaktna točka EMRR-a i Europsko vijeće mladih poljoprivrednika (CEJA) u siječnju 2017., a koja je bila usmjerena na utvrđivanje načina na koji programi ruralnog razvoja mogu podržati generacijsku obnovu.

Daljnji izazov bit će potreba da mreže u okviru ZPP-a zadrže široku usmjerenost na poboljšanje provedbe politike i dosljednost u oba stupa, istovremeno balansirajući širok raspon mogućih tema, uzimajući u obzir višestruke ciljeve i interese različitih dionika koji ponekad mogu biti u sukobu. Zbog upravljanja ovom većom nadležnošću i perspektivama dionika sve će važnija postati činjenica da mreže ostaju mjesta gdje se ideje mogu razmjenjivati u uključivom okruženju gdje svi zajedno rade na istraživanju načina za poboljšanje ostvarivanja ZPP-a.

OSTVARIVANJE USPJEŠNIH MREŽA U OKVIRU ZPP-A

Nove mreže u okviru ZPP-a imaju važnu ulogu u olakšavanju pomaka ZPP-a prema modelu ostvarivanja koji se temelji na uspješnosti. Da bi se to postiglo, trebali bi učiti iz iskustava postojećeg i prethodnog umrežavanja kako bi izgradili učinkovite mreže ZPP-a koje su prikladne za budućnost.

Tvorcima i operatorima mreža u okviru ZPP-a - na razini država članica i na razini EU - bit će važno uključiti što je moguće širi krug dionika s interesom za ZPP. Oni moraju od samog početka pravilno postaviti stvari, osiguravajući da se interakcije temelje na načelu

© Kontaktna točka EMRR-a

da bi se različiti dionici trebali okupiti i navesti zajedničke interese i zajedničke načine za poboljšanje provedbe. Puno se može naučiti iz iskustava postojećih ruralnih mreža.

Početna evidencija dionika bit će korisna za razlikovanje različitih ekonomskih, socijalnih i ekoloških interesa šireg kruga dionika koji će biti uključeni. To bi trebalo omogućiti da se područja od zajedničkog interesa i različitosti razjasne, ali na način koji se nadovezuje na to na pozitivan i suradnički način, omogućujući razvijanje kolektivne dobre volje potrebne za napredak u određivanju, analizi i predlaganju poboljšanja provedbe ZPP-a. Dobro je vidjeti da skupine kao što je Skupina za građanski dijalog (CDG) za ruralni razvoj već aktivno razmišljaju o tome kako umrežavanje može podržati i pomoći razvoj i kasniju provedbu strateških planova u okviru ZPP-a kako bi se najbolje iskoristile mogućnosti koje su im na raspolaganju.

Ne treba zaboraviti da će neka od pitanja koja se razmatraju u trenutnim mrežama za ruralni razvoj neizbježno biti važna i za prvi stup. To posebno vrijedi za iskustva i naučene lekcije o tome kako poboljšati ostvarivanje putem mjera za poljoprivredu, okoliš i klimatske promjene i drugih mjera u okviru drugog stupa, koje su jednako važne za istraživanje načina na koji proširena skupina instrumenata i intervencija (uvjetovanost, ekoshema prvog stupa i mjere upravljanja zemljištem u sklopu drugog stupa) mogu u budućnosti zajedno funkcionirati s više sinergije.

Konačno, u smislu aktivnosti europske mreže u okviru ZPP-a, ključ uspjeha bit će sljedeće sposobnosti:

- Podržati proces razvoja i naknadne provedbe novih strateških planova (kako uključivanje dionika unutar država članica, tako i dijeljenje pitanja i iskustava između država članica), s naglaskom na razmjene i sudjelovanje dionika na istoj razini

kako bi se olakšala razmjena znanja i inovacije;

- Odrediti različite mehanizme provedbe koji se koriste u različitim državama članicama kako bi se postigli specifični ekonomski, socijalni i okolišni/klimatski ciljevi te pomoći u prikupljanju primjera i iskustava o tome kako se postiže napredak i učinak;
- Pronaći učinkovite načine dijeljenja pozitivnih i manje pozitivnih iskustava i primjera dobre prakse između država članica i dionika kako bi se omogućilo kontinuirano učenje i poboljšanje;
- Osigurati ključne komplementarne informacije Europskoj komisiji o cjelokupnoj provedbi strateških planova u okviru ZPP-a, naglašavajući sva pitanja koja proizlaze iz toga gdje države članice trebaju potporu i usmjeravanje, te da budu element politike koji pruža potporu i razumijevanje.

RAZMIŠLJANJA IZ NACIONALNE RURALNE MREŽE

Kako mislite da će se promijeniti uloga nacionalnih mreža i gdje mogu stvoriti najveću vrijednost u budućnosti u odnosu na sadašnjost?

„Prije svega, smatramo da bi se NRM-ovi u budućnosti trebali nazivati nacionalnim mrežama u okviru ZPP-a i RR-a, a ne samo mrežama u okviru ZPP-a. Naš je posao puno širi.

Što se tiče uloge NRM-a u budućnosti, ona će biti mnogo izazovnija jer će uključivati prvi stup, ali s druge strane, s iskustvom koje imamo u radu s različitim dionicima i različitim metodologijama, on će donijeti vrijednost razvoju sinergija između dva stupa i njihovih korisnika, posebno u području poljoprivrednog okoliša, inovacija i korištenja zemljišta.

Ovo povećanje rada zahtijevat će veće financijske kapacitete jer će mreža imati više odgovornosti s obzirom na nove dionike koji će biti obuhvaćeni, kao i potrebu povećanja rada s tim dionicima. To će biti poput nastavka mreže.

Vjerujemo da bi jedno rješenje za prevladavanje ovog izazova moglo biti stvaranje Stalne tematske radne skupine za prvi stup koja će okupiti dionike sa znanjem koji bi zajedno radili, uspostavili akcijski plan i zajedno razvili aktivnosti.

Maria Custódia Correia

Koordinatorica za portugalski NRM

PUBLIKACIJE EMRR-A

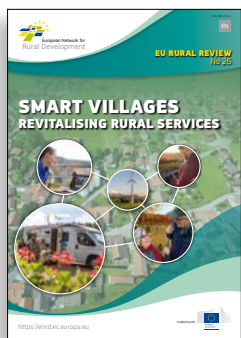
Pratite najnovije vijesti, stajališta i zbivanja u europskom ruralnom razvoju čitajući razne publikacije EMRR-a.

Dostupne su u odjeljku Publikacije na <https://enrd.ec.europa.eu> ili se možete pretplatiti ispunjavajući internetski obrazac na <https://enrd.ec.europa.eu/publications/search>

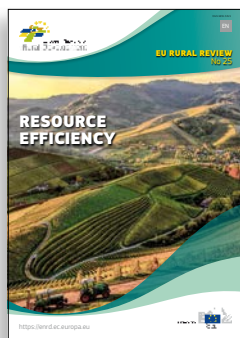
REVIJA RURALNOG RAZVOJA EU

Revija ruralnog razvoja EU glavna je tematska publikacija EMRR-a. Prikazuje najnovije spoznaje i razumijevanje određene teme važne za ruralni razvoj u Europi. Teme se kreću od ruralnog poduzetništva i kvalitete hrane do klimatskih promjena i socijalne uključenosti. Izlazi dvaput godišnje na šest jezika EU (EN; FR; DE; ES; IT; PL).

*Br. 26 - Pametna sela:
Revitalizacija ruralnih usluga*

*Br. 25 - Učinkovito
korištenje resursa*

*Br. 24 - Ponovno osmišljavanje
ruralnih poslovnih prilika*

BROŠURA PROJEKATA EPFRR-A

EMRR objavljuje brošure koje predstavljaju dobre i zanimljive primjere projekata financiranih iz EPFRR-a. Svako izdanje ističe uspješne primjere projekata na određenu temu ruralnog razvoja. Cilj brošura je prikazati postignuća EPFRR-a i potaknuti daljnje projekte. Objavljuju se na šest jezika EU (EN; FR; DE; ES; IT; PL).

RURALNE VEZE

Ruralne veze (Rural Connections) je časopis o europskom ruralnom razvoju. Ruralne veze, koje izrađuje EMRR, predstavljaju individualne i organizacijske perspektive o važnim pitanjima ruralnog razvoja, kao i priče i profile projekata ruralnog razvoja i dionika. Časopis također obavještava čitatelje o vijestima o ruralnom razvoju koje su možda propustili diljem Europe. Izlazi u proljeće i na jesen na šest jezika EU (EN; FR; DE; ES; IT; PL).

BILTEN

Sve najnovije vijesti iz ruralnog razvoja iz Europe jednom mjesečno se dostavljaju izravno u vaš pretinac elektroničke pošte! Bilten EMRR-a pruža kratke sažetke novih pitanja, aktualne teme, vijesti i događanja o ruralnom razvoju u Europi.

Prijavite se ovdje: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/enrd-newsletter_en

KAKO DOĆI DO PUBLIKACIJA EU

Besplatne publikacije:

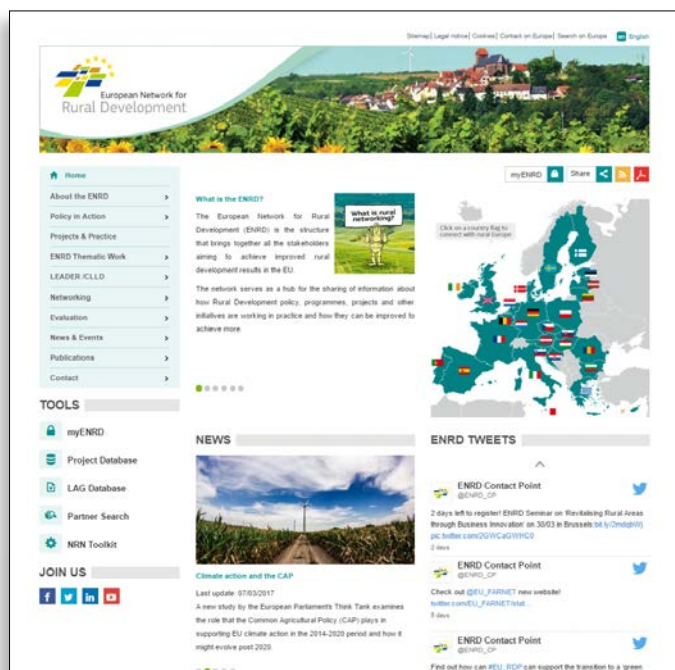
- jedan primjerak:
u knjižari Publikacije EU (<https://publications.europa.eu/hr/publications>);
- više od jednog primjerka ili plakati/zemljovid:
u predstavništvima Europske unije (http://ec.europa.eu/represent_hr.htm),
pri delegacijama u zemljama koje nisu članice EU-a (<http://eeas.europa.eu/delegations/>),
kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_hr.htm)
ili pozivanjem broja 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatni poziv iz EU-a) (*).

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- u knjižari Publikacije EU (<https://publications.europa.eu/hr/publications>).

EMRR na Internetu

Stisnite „Svidi mi se“ na Facebook stranicu EMRR-a

Pratite @ENRD_CP na Twitteru

Gledajte EURural videozapise na YouTube-u

Priključite se LinkedInENRD skupini za raspravu

ENRD Contact Point
Rue de la Loi/Wetstraat, 38 (bte 4)
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tel. +32 2 801 38 00 info@enrd.eu

<https://enrd.ec.europa.eu>

